

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
PARA, BANKA VE DIŞ TİCARET PROGRAMI

TÜRK KATILIM BANKACILIĞINDA FON KULLANDIRMA
YÖNTEMLERİ

DÖNEM PROJESİ

Hakan ARABACI

Proje Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Resül YAZICI

Bilecik, 2015

**T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
PARA, BANKA VE DIŞ TİCARET PROGRAMI**

**TÜRK KATILIM BANKACILIĞINDA FON KULLANDIRMA
YÖNTEMLERİ**

DÖNEM PROJESİ

Hakan ARABACI

**Proje Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Resül YAZICI**

Bilecik, 2015

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ TUTANAĞI

Sayfa: 1/1

Adı-Soyadı	HAKAN ARABACI	Anabilim Dalı	İKTİSAT
T.C. Kimlik Numarası	33574077444	Bilim Dalı	PARA-BANKA VE DIŞ TİCARET
Danışman	Yrd.Doç.Dr. Resül YAZICI	E-Posta	hakanarabaci1111@gmail.com
Projenin Konusu	Türk Katılım Bankacılığında Fon Kullanırma Yöntemleri		
Sunum Dönemi	☒ GÜZ 06 /01/2015 Saat: 15:00 ☐ BAHAR/...../20 Saat:		

Yukarıda kimlik bilgileri verilen ve danışmanlığını yürüttüğüm Yüksek Lisans öğrencisi, Dönem Projesi'ni teslim etmiş olup, projesi BAŞARILI / BAŞARISIZ olarak değerlendirilmiştir..

06.../01/2015

Proje Danışmanı

EK: 1) Öğrenci Tarafından Sunulan Dönem Projesi (1 Nüsha)

ONAY

İMZA/MÜHÜR

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu' nun
...../...../..... Tarih ve/..... Sayılı kararı.

Madde 46: (3) Dönem projesi dersi kredisiz olup öğrencinin mezun olacağı yarıyıldadır alınır, proje danışmanı tarafından başarılı veya başarısız olarak değerlendirilir ve ABD/ASD tarafından ilgili enstitüye bildirilir. Dönem projesine iki kez kayıt yaptırıp başarısız olan öğrenci için yeni bir proje danışmanı ve yeni bir proje konusu belirlenir.
(4) Öğrenci, dönem projesinin alındığı yarıyıldadır dönem projesi dersine kayıt yaptırmak ve yarıyıl sonunda dönem projesine yönelik, ilgili enstitünün tez yazım kılavuzuna uygun biçimde hazırlayacağı yazılı bir rapor vermek zorundadır.

AÇIKLAMA: Enstitü Tez Yazım Kurallarına göre hazırlanan Dönem Projesi, sınav döneminden önce danışmana teslim edilir ve öğrenci; danışmanı tarafından başarılı bulunan dönem projesi hakkında sınav döneminde ilgili Anabilim dalındaki öğretim elemanları ve öğrencilere bir seminer verir. Dönem Projesi sunum yeri, tarihi ve saati en az 3 gün önceden Enstitü tarafından ilan edilir. Dönem projesinden başarısız olan öğrenci, izleyen yarıyıldadır dönem projesine tekrar kayıt yaptırıp süresi içinde tekrarlayabilir. Dönem projesinden iki kez başarısız olan öğrencinin kaydı silinir. Başarılı bulunan ilgili Dönem Projesinin 1(bir) nüshası, (ciltlenmiş olarak) danışman tarafından diğer evraklarla birlikte Enstitü'ye teslim edilir.

BEYAN

“Türk Katılım Bankacılığında Fon Kullandırma Yöntemleri” adlı yüksek lisans projesinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, projenin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir proje çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Hakan ARABACI
02.01.2015

ÖN SÖZ

Bu projenin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden danışmanım İktisat bölümü başkan yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Resül YAZICI'ya değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Yrd. Doç. Dr. Resül YAZICI bütün süreç boyunca her anlamda yanımda olmuş, desteğini ve katkılarını esirgememiştir. Çalışmamın ampirik kısmını sonuçlandırmamda gerek eğitsel bilgiler gerekse manevi desteğini esirgemeyen ve bu konuda çok desteğini gördüğüm değerli hocam İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Cüneyt KOYUNCU' ya, ayrıca projemde bir çok konuda atıfta bulunduğum ve beni güncel makale ve yazılarından haberdar eden Fatih Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İsmail ÖZSOY hocama teşekkürlerimi bir borç bilirim. Son olarak bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme şükranlarımı sunarım.

Hakan ARABACI

02.01.2015

ÖZET

Dünya’da bilinen ismi ile İslami Bankacılık veya Faizsiz Bankacılık gitgide önem kazanmaktadır. İslami Bankacılığın oluşumu ve gelişiminde ise iki ana sebep bulunmaktadır. Birincisi, dini sebepler ikincisi ise ekonomik ve sosyal gerekçelerdir. Bu gerçekler ışığında çalışmamızda, katılım bankacılığı, dini yasaklardan arındırılmış fon toplama ve fon kullandırma yöntemleri ayrıntılı bir şekilde incelenerek ele alınmıştır. Türkiye’nin İslam ülkesi olmasına rağmen faizsiz bankacılığın, Türkiye’ye geliş tarihinden itibaren ne kadar yol kat ettiği, hak ettiği yerlere gelip gelmediğine de ayrıntılı bir şekilde projede yer verilmiştir.

Çalışmamızda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası dahil olmakla üzere, tüm istatistiki veri arşivlerindeki araştırmalarımıza rağmen, somut veriler ne yazık ki 2005 yılından itibaren bulunduğu için: 2005-2014 yılları arasındaki 6 şar aylık veriler ile katılım bankalarının faizsiz fon kullandırma yöntemlerinin milli gelire etkisi, zaman serileri yöntemi ile modellenmiştir ve Türkiye ekonomisine katılım bankacılığının mantığı doğrultusunda pozitif yönde etkisi olup olmadığı incelenmiştir.

Katılım Bankacılığı ve fon kullandırma yöntemlerinin diğer bankalara göre farklılığı gerçeğiyle; faizsiz fon toplama ve kullandırma yöntemlerinin oluşturulabilmesi ve bunun muhafazakâr kesimce benimsenmesiyle; yastık altı tasarrufların finansal sisteme ve dolayısıyla ülke ekonomisine kazandırılmasıyla; yabancı sermayeye ve faize bağlı kalmanın atlatılabilmesinin ekonomiye önemli katkılar sağlayacağı aşikardır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı,Özel Finans Kurumu,Faizsiz Fon Kullandırma Yöntemleri

ABSTRACT

With the world wideknown name Islamic Banking gains importance day by day. There are two reasons in formation and development of banking. The first is religious reasons and theother is economic andsocialreasons. In the light of these reasons, participation banking, fund collection,which is free from religious prohibitions, and the methods touse funds are examined in a detailed wayin our study. Although Turkey is an Islamic country, Islamic Banking is explained in detailabout how long it has been in use and ifenough value is given or not since it was first introduced toTurkey.

In our study, including Central Bank of the Turkish Republic, although we search all the statistical data archives, we, unfortunately, have found tangible data beginning from 2005. The effect of the method which uses interest free funds of participation banksand the data of each 6 months between 2005 – 2014 to the national income is searched, also, in accordance with the participation banking, it is searched if it has any positive effect to the Turkey's economy or not.

With the reality of differences of participation banking and the methods of using funds according to the other banks it is obvious that the economy will improve with the contribution of interest free fund collecting, formation of using those methods, and adopting of this method by conservatives. Also it will improve by spending mattres savings and accordingly it will contribute toTurkey's economy.

Key Words: Participation Banking, Islamic Banking, Private Financial Institutions

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KATILIM BANKALARI ve FAİZSİZ BANKACILIK SİSTEMİ

1.1 FAİZSİZ BANKACILIĞI ORTAYA ÇIKARAN NEDENLER	5
1.1.1 Dini Nedenler	5
1.1.2 İktisadi Nedenler	6
1.1.3 Sosyal Nedenler.....	7
1.2 DÜNYADA FAİZSİZ BANKACILIK	7
1.2.1 Dünyada Faizsiz Bankacılığın Oluşumu	7
1.2.2 Dünyada Faizsiz Bankacılığın Gelişimi	8
1.2.3 Dünyada Faizsiz Bankacılığın Şimdiki Durumu.....	9
1.2.4 Karma Finansal Sistemde Bankacılık.....	12
1.3.TÜRKİYE’DE FAİZSİZ BANKACILIK.....	16
1.3.1. Türkiye’de Faizsiz Bankacılığın Oluşumu.....	16
1.3.2. Türkiye’de Faizsiz Bankacılığın Gelişimi.....	17

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞINDA FON KULLANDIRMA YÖNTEMLERİ

2.1 FON TOPLAMA YÖNTEMLERİ.....	22
2.2 FON KULLANDIRMA YÖNTEMLERİ	24
2.2.1 Murabaha.....	24
2.2.2 Mudarebe.....	25
2.2.3 Muşareke	26

2.2.4	Muşareke-i Mutenakısa	27
2.2.5	İcara.....	28
2.2.6	Selem Veya Selef	29
2.2.7	Karz-ı Hasen.....	29
2.2.8	Tevarruk	29
2.2.9	Müzaraa Ve Musakat	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKALARI TARAFINDAN FAİZSİZ FON KULLANDIRMADA KULLANILAN ÜRÜNLER

3.1	DOĞRUDAN FİNANSAL DESTEKLERDE KULLANILAN ÜRÜNLER .	31
3.1.1	Kurumsal Finansman Desteği	31
3.1.2	Kar-Zarar Ortaklığı	31
3.1.3	Finansal Kirama-Leasing	32
3.1.4	Mal Karşılığı Vesaikin Finansmanı	32
3.1.5	Döviz Endeksli Finansal Destekler.	33
3.2	DOLAYLI FİNANSAL DESTEKLERDE KULLANILAN ÜRÜNLER	33
3.2.1	Referans Mektupları.....	34
3.2.2	Eximbank Teminat Mektupları	34
3.3	DIŞ TİCARETİN FİNANSMANI İLE İLGİLİ ÜRÜNLER	35
3.3.1	Akreditif ve Türleri	35
3.3.2	Garanti Mektupları/Harici Garantiler.....	37
3.3.3	Kabul/Aval Finansman Teknikleri.....	38
3.4	BİREYSEL FİNANSMANDA KULLANILAN ÜRÜNLER	39
3.4.1	Konut Finansmanı	39
3.4.2	Taşıt Finansmanı	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KATILIM BANKALARINDAKİ FAİZSİZ FON KULLANDIRMA
YÖNTEMLERİNİN VE BANKA REZERVLERİNİN ÇOKLU REGRESİYON
ANALİZİ İLE TÜRK EKONOMİSİNE KATKILARININ ANALİZ EDİLMESİ

4.1	KATILIM BANKALARININ FON KULLANDIRMA	
	YÖNTEMLERİNDEKİ ARTIŞIN VE REZERVLERİNDEKİ ARTIŞIN MİLLİ	
	GELİRE ETKİSİ.....	41
4.1.1	Katılım Bankaları Rezervleri	41
4.1.2	Katılım Bankalarının Özel Sektöre Kullandığı Krediler	42
4.1.3	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla.....	44
	SONUÇ.....	48
	KAYNAKÇA	50
	EK.....	53
	ÖZGEÇMİŞ.....	54

KISALTMALAR

AB.	: Avrupa Birliği
a.g.e	: Adı geçen eser .
Arş.Gör.	:Araştırma Görevlisi
Asist.	:Asistan
Arş.	: Araştırma
Hzl.	:Hazırlayan
BM	:Birleşmiş Milletler
Bl.	:Bölüm
bs.	:Baskı,
C.	:Cilt
ev.	:eviren, evirmen
(IDB).	:İslam Kalkınma Bankası
Dr.	:Doktor
DEFD	: Dövize Endeksli Finansal Destek
dzl.	:Düzenleyen
dzs.	:Düzeltilmiş
ekon.	:Ekonomi
Ens.	:Enstitü

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 : Asya Katılım Bankası'nın 30.07.2014 Tarihi İtibariyle Ortaklık Yapısı.....	20
Tablo 2 :2005-2014 Yılları Katılım Banklarının Rezervleri.....	41-42
Tablo 3 : 2005-2014 Yılları Katılım Bankları Özel Sektör Kredileri.....	42-44
Tablo 4 : 2005-2014 Yılları Milli Gelir (GSYH).....	44
Tablo 5 :Denklem 1'in Evievs-6 Finansal Ekonometri Programında Yapılan Uygulama Çıktısı.....	47

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik.1: Faizsiz Bankacılığın Toplam Bankacılık Sektörü İçerisindeki Payı.....	10
Grafik 2: 2005 yılı ikinci altı aylık verilerinden itibaren 2014 yılı ilk yarısına kadar olan Katılım Bankaları rezervleri.....	42
Grafik 3: 2005 yılı ikinci altı aylık verilerinden itibaren 2014 yılı ilk yarısına kadar olan Katılım Bankaları özel sektör kredileri.....	43
Grafik 4: 2005 yılı ikinci altı aylık verilerinden itibaren 2014 yılı ilk yarısına kadar olan GSYH verileri.....	45

GİRİŞ

Bankacılık sistemi, paranın muhafaza edilmesi için güvenli bir ortam sağlanması, tasarrufların toplanması ve ekonomiye aktarılmasını gerçekleştirmek, çek ve akreditif muameleleri yapmak, müşteri adına menkul kıymet alım satımı yapmak, kefalet ve teminat mektubu vermek, kiralık kasa hizmeti vermek, seyahat çeki ve kredi kartı gibi konularda danışmanlık yapmak, işadamlarına banka referans mektubu vermek ve çeşitli faturaların tahsilini yapmak üzere faaliyet göstermektedir. Diğer yandan Dünya’da ve Türkiye’de bankacılık sektörü faizli sistem üzerine inşa edilmiştir. Faiz, İslam dinine göre haram kılındığı için Dünya’da ve Türkiye’de Müslüman olan ve dini hassasiyetleri gözetenler faizli bankacılık sisteminden uzak kalmaktadır. Bu yüzden de bu tasarruf sahiplerinin ekonomiye aktarılması için dünyada ve ülkemizde faizsiz bankacılık kurumları yani Katılım Bankaları faaliyet göstermektedir. Son yıllarda mali piyasalarda yaşanan gelişmeler yeni enstrümanların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Özellikle gelişmiş ülkelerin mali piyasalarında yaşanan büyük ilerlemeler az gelişmiş ülkelerdeki mali piyasaları da etkilemiştir.

Bu projede Katılım Bankacılığı dört bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde katılım bankacılığının dünyada tarihsel oluşumu ve gelişimine değinilmiş dünyadaki geleceği hakkında yorumlamalara başvurulmuştur. İkinci bölümde ise Türkiye’de katılım bankacılığında fon kullandırma yöntemleri ele alınmış ve örneklendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise nakdi krediler , gayri nakdi krediler ve dış ticarete de kullandırılan ürünler ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise türk katılım bankacılığının rezervlerindeki artışlar ve kullandığı özel sektör kredilerindeki artışın milli gelire etkisi zaman serileri yöntemi ile incelenmiş ve somut bilgilere ulaşılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KATILIM BANKALARI ve FAİZSİZ BANKACILIK SİSTEMİ

Faiz, iki kişi veya kurum arasındaki bir işlemde bir taraftan diğer tarafa karşılıksız değer aktarımıdır. Faizsiz esasa göre çalışan katılım bankacılığı, kâr ve zarara katılma esasına göre fon toplayıp; ticaret, ortaklık ve finansal kiralama yöntemleriyle fon kullandıran bir bankacılık modelidir. Katılım bankaları, fon toplama aşamasında kâr-zarar ortaklığını başarıyla uygularken, fon kullandırma aşamasında bu yöntemi kullanmakta zorlanmakta ve bugün daha çok ticarete yoğunlaşmış bulunmaktadır. Kendilerinden beklenen ve ideal olan ortaklık yöntemleri bu kurumlarda şimdilik çok az yer tutmaktadır. Katılım bankaları fon kullandırma aşamasında günümüzde ağırlıklı olarak kişi ve kurumların mal ve hizmet alımlarını finanse etme, yani onlara bu alımlarda malî destek sağlama fonksiyonu görmektedir. Bu özelliklerini dikkate alarak bugünkü hâliyle katılım bankacılığını, parasal işlemlerle mal ve hizmet hareketlerinin birbirine sıkı sıkıya bağlandığı, her para hareketinin mutlaka bir mal veya hizmete karşılık geldiği, gelirin ise, katılım hesabı sahipleriyle kâr ve zarar ortaklığı esasına göre bölüştüğü bir sistem olarak da tanımlamak mümkündür. Yani katılım bankaları sadece para hareketlerinden para kazanamaz; parayı mutlaka bir iktisadî faaliyette değerlendirerek ticarî kazanç elde etmeye çalışır ve kazanç gerçekleşirse, onu ortağı durumundaki katılım hesabı sahipleriyle yani halkla paylaşır. Katılım hesapları, katılım bankalarında açılan ve sahibine kâr veya zarar getiren vadeli yatırım hesaplarıdır. Katılım bankacılığının bugünkü uygulamasında elindeki tasarrufuyla kazanç elde etmek isteyen fon (tasarruf) sahipleriyle banka arasında İslâm hukukunda mudârebe denilen bir ortaklık tesis edilir (Yeni Ümit, 2014).

Faizin teorik temeldeki sorgulaması yeni bir gelişme değildir. Eflatun faizi, zenginin fakiri sömürme aracı olarak görmüş, Aristo da paranın faizle artsın diye değil, sadece değişim için kullanılması gerektiğine inanmıştır (Özsoy, 1994:11). Keynes; faizin yatırımları önleyici bir unsur olduğunu, yatırım artışıyla faiz artışının ters orantılı olduğunu ifade etmiştir.

Semavi dinler tarafından faiz net bir şekilde reddedilmiş olsa da günümüzde faiz yaygın olarak kullanılmaktadır. Faizin varlığını meşru gösteren en yaygın düşünce, faizin enflasyon etkisinin tazminatı olduğu iddiasıdır. Borç veren böylece yatırımının başlangıçtaki satın alma gücünü korumak için beklenen enflasyonla orantılı belirli bir miktarda faiz eklemektedir.

Keynes, insanların varlıklarını likiditenin nihai seviyesi olan para şeklinde tutmayı tercih etmelerinde üç neden olduğunu ileri sürmüştür. Bunlar; işlem yapma ihtiyacı, şimdiden görülemeyen olaylar için tedbir olarak bulundurma ihtiyacı ve paranın elinde tutana sağladığı spekülasyon fırsatıdır. Keynes, para borç olarak verildiği zaman likiditenin kaybolduğunu ve dolayısıyla bu likiditenin avantajından vazgeçtiği için borç veren tarafından bir faiz unsuru tahakkuk ettirileceğini iddia etmiştir. Bu fikirler, ekonomideki para arz ve talebine göre kısa vadede faiz oranını belirleme modeli olan likidite tercihi teorisinde toplanmıştır(Özsoy,1994:51-54).

Faiz kavramının İslami literatürdeki karşılığı riba dır. Riba Arapça bir kelimedir ve sözlükte ziyade (fazlalık) ve nema (artma, çoğalma) manalarına gelir. Cahiliye dönemi Arapları riba kelimesini bu manasında kullandıkları gibi, ayrıca, bugün genellikle faiz deyince anlaşılan, “Vadenin uzatılmasına karşı borcun da artması” manasında da kullanıyorlardı. İslam insanlık tarihi boyunca bilinen ödünç veya borç faizi kavramına bir de para ve malların peşin veya vadeli mübadelelerinde ortaya çıkan alış-veriş faizi kavramını eklemiştir. Kuran borç faizini ele alırken, hadisler ağırlıklı olarak alış-veriş faizinin üzerinde durmuştur. Şu halde faiz kavramı İslam’a göre iki çeşittir: Borç faizi ve alış-veriş faizi.

Borç faizi; ödünç, alım-satım veya başka her hangi bir sebepten zimmete geçen bir borca karşılık ödenecek olan mal veya parada, belli bir vadeden dolayı şart kılınan fazlalıktır. Borç faizi, kendisinde şu iki unsur bulunan herhangi bir muamelede hükmen tahakkuk eder.

- Sebebi ne olursa olsun (satılan bir malın bedeli veya ödünç para veya mal) iki taraftan birinin lehine öbür tarafın zimmetinde tahakkuk etmiş bir borcun bulunması,

- Borcun ödenmesi esnasında anapara veya mala ilaveten alacaklı lehine bir fazlalığın veya bir menfaatin şart kılınması şeklindedir(Erdoğan,2011:22)

Mesela paranın taşıma külfeti veya kayıp riskinden kurtulmak amacıyla, bir yerde verilen bir ödücün başka bir yerde ödenmesini şart koşturmak veya borçlunun evinde parasız oturmak şartıyla ona ödünç vermek de faize olgusuna girer(Erdoğan,2011:22).Faizli bir işlem sonunda faizi ödeyen veya alandan mutlaka biri haksızlığa uğrar. Zira yüksek bir faiz oranı kötü piyasa şartlarında faizi ödeyen büyük bir haksızlığa uğrattırken, düşük bir faiz de faizli kredinin getirisinin çok yüksek olduğu ekonomik şartlarda sermaye sahibini, yani faizi alanı zarara uğrattır. İki tarafın da razı kalacağı bir orta yol birçok ihtimalden sadece bir tanesidir.

Faiz oranının düşük veya yüksek olması, basit veya bileşik olması, kredinin ister tüketime, ister üretime yönelik olması faizin haram olusu konusunda bir şey değiştirmez. Bu konuda bütün İslam mezhepleri ittifak halindedirler.(Erdoğan, 2011:23) Günümüzde ve genel olarak kapitalizmde faiz denince ilk akla gelen kredi faizi İslam'daki bu borç faizidir. Bütün faizli işlemlerde belli bir miktar anaparaya belli bir vade sonunda belli miktarda fazla ödeme yapıldığına göre, Kuran'ın yasakladığı bu faiz ile günümüzdeki banka faizleri, tahvil ve bono faizleri arasında bir farkın olmadığı açıktır.Bir diğer faiz türü olan alış-veriş faizi ise; faizli işleme konu olan ürün veya paraların peşin veya vadeli alım-satımlarında ortaya çıkan faizdir.

Alış-veriş faizi Hz. Peygamber'in (As) şu hadisinde özetlenmiştir: “Altına karşılık altın, gümüşe karşılık gümüş, buğdaya karşılık buğday, arpaya karşılık arpa, hurmaya karşılık hurma, tuza karşılık tuz, misli misline, eşit ölçüde ve peşin mübadele edilmelidir. Mallar farklı cinslerden ise, istediğiniz gibi, peşin veya veresiye ve istediğiniz miktarlarda mübadele edebilirsiniz demiştir”(Hadis).Kapitalizmin faiz saydığı halde İslam'ın faiz saymadığı ve katılım bankalarınca murabaha sistemine konu olan durum vade farkıdır. Kapitalizmde vade farkı faiz olarak görülmekte ve vadeli satılan bir malın faturasında peşin fiyatla vade farkı ayrı ayrı gösterilerek, vade farkı 'faiz' olarak belirtilmektedir.

Oysa fiyatı baştan ve kesin olarak belirlemek şartıyla, bir malın vade sebebiyle daha yüksek fiyattan satılması caiz olup, bu vade farkı İslam'a göre faiz değildir. Çünkü mal ile para arasında faiz ilişkisi doğuracak bir bağ yoktur. Fakat vadeli satılan bir malın borcu vadesinde ödenmediği takdirde, bu borca uygulanacak vade farkı tam anlamıyla faizdir. Çünkü artık mal-para değil, para-para ilişkisi vardır ve bugünkü borç para ile gelecekte ödenecek para arasında bir faiz bağı kurulmuş olur.

Faizin teorik temeldeki sorgulaması yeni bir gelişme değildir. Eflatun faizi, zenginin fakiri sömürme aracı olarak görmüş, Aristo da paranın faizle artsın diye değil, sadece değişim için kullanılması gerektiğine inanmıştır. Keynes; faizin yatırımları önleyici bir unsur olduğunu, yatırım artışıyla faiz artışının ters orantılı olduğunu ifade etmiştir(Erdoğan,2011:30).

1.1 FAİZSİZ BANKACILIĞI ORTAYA ÇIKARAN NEDENLER

1.1.1 Dini Nedenler

Faizsiz bankacılığın var oluş nedeni, faize karşı İslam'ın koyduğu yasaktan kaynaklanmıştır. İslam, yapısı ve nedenine bakmaksızın borçlanmadaki faizi yasaklamıştır. Ticaretteki kar ile faizi birbirinden ayırt etmek için çeşitli ölçütler kullanılabilir. Bunları şöyle sıralamak mümkündür(Uçar,2001:22-23).

- Ticarete, satıcı aşırı da olsa yalnızca bir defaya mahsus kar elde etmekte ancak faiz, aynı borç üzerinden defalarca alınabilmektedir.
- Ticaret işleminde menfaatlerin değişimi, satıcı ile alıcı arasında eşit şekilde ortaya çıkmaktadır. Halbuki faizli bir işlemde alacaklı olan taraf kendi isine yarayacak bir fazlalığı almasına rağmen borçlu sadece süre ertelemesini elde etmekte ve aldığı borçtan kar edip etmeyeceğini bilmemektedir.
- Ticarete insan, imkanlarını ve zamanını harcamakta ve bunun karşılığını almakta ancak faizli işlemde herhangi bir çaba ve riske girmemekte ve kesin olarak belirlenen oran ve belirlenen vadede kar sağlamaktadır. İslami kaynakların faizi haram olarak görmesi ve faizin haram olduğuna inanan

insanların atıl fonlarını değerlendirme düşüncesi faizsiz bankacılığın doğmasına yol açmıştır.

1.1.2 İktisadi Nedenler

Günümüzde, İslam ülkelerinin gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkeler olduğu bir gerçektir. Kimi İslam ülkelerinde istihdam edilemeyen emeğin yoğun bir şekilde mevcudiyeti varken, diğer İslam ülkelerinde ise özellikle 1970'li yıllarda petrol fiyatlarının artmasıyla petrol ihraç eden ülkelerde büyük birikimler oluşmuş, tasarruflar artmıştır. Sonrasında bu paraların (petrol-dolarların) batı ülkelerine aktığı ve İslam ekonomilerine katkılarının olmadığı görülmüştür. Bu durum, sermaye fazlası olan ülkelerle sermaye açığı olan İslam ülkeleri arasında olabilecek işbirliğinin taraflar için olumlu sonuçlar verebileceği görüşüne fikir ağırlığı kazandırmıştır(Uçar,2001:26).

Stratejik planlar yapan ülkelerin üstünde durdukları en önemli konulardan biri teknolojik gelişmelerin ötesinde finansal kaynakları denetimleri altına alabilecekleri mekanizmaları geliştirmektir. Bu nedenle son yıllarda bankacılığın yanı sıra üretim ve hizmet sektörlerindeki şirketlerin birleşimi hızla artmıştır. HSBC Holding, Chase, Mantrust,, Bank of Tokyo Mitsubishi, ABN Amro Bank, Credit Suisse Corp, Rabobank dahil birçok banka diğer kuruluşlarla birleşerek dünyanın farklı bölgelerindeki tasarruflara da el atmaya çalışmıştır. Yukarıda sözü edilen bankaların çoğu basta Ortadoğu olmak üzere birçok İslam ülkesinde faizsiz bankacılık yapan özel bölümler açarak sermayeyi kendilerine çekmişler ve önemli kazançlar sağlamışlardır.Bunun yanı sıra New York Borsası İslami kurallara uygun üretim ve hizmet işlemleri yapan firmalara yönelik özel indeks hazırlamış, dini açıdan çekingen davranan binlerce tasarrufçuyu sisteme dahil etmiştir(Başar,2002:30).Faizsiz bankacılık sistemi, diğer ülkelerde olduğu gibi ekonominin dışında kalmış ya da verimsiz alanlara yönelmiş çok büyük bir tasarruf potansiyelini kullandığı teknikler sayesinde ekonomiye çekmek gibi önemli bir görevi üstlenmiştir(Akyüz,2005:3).

1.1.3 Sosyal Nedenler

Bir toplumda sosyal barışın sağlanabilmesi için gelir dağılımının dengeli olması gerekir. İyi ilişkilerin gerçekleşmesi için de en başta yapılması gereken zengin ile fakir arasındaki uçurumun kapatılmasıdır. Faizsiz bankacılık sistemi ile servet sahiplerinin servetlerine servet katmasının önüne geçmek ve böylelikle gelir dağılımını dengeli hale getirmek amaçlanmıştır. Faizin sosyal neticesi, toplumu borç verenler ve borç alanlar, sevinenler ve üzülenler hâlinde ikiye bölmektedir(Yeni Ümit,2014).

Sermaye sahipleri toplumlarda gücü de elinde bulunduran kişiler olmuşlardır. Paraya duyulan ihtiyacın derecesi arttıkça bazen bu güç kötüye kullanılmakta, fakirden zengine doğru servet transferlerine sebep olacak kadar yüksek oranlarda faiz alınmaktadır. Bu ise fakirden zengine karşı bir kin doğmasına sebep olmakta ve sosyal barış tehlikeye girmektedir. Buna örnek olarak, II. Dünya Savaşı'nda İngiltere'nin ABD'den faizsiz borç istemesi verebiliriz. İngilizlerin isteği Amerikalılar tarafından kabul edilmemiş ve daha sonra yapılan görüşmeler neticesinde bu borcun faizli olarak verilmesi mümkün olmuştu. Bu durum İngiliz halkı üzerinde oldukça olumsuz bir etki yaratmış ve bunu Lord Kiens anlaşılmayı yapan kişi olarak şöyle dile getirmiştir: “Bu anlaşmada Amerika'nın bize karşı tutumu ve davranışlarından duyduğu derin üzüntüyü ebediyen unutmuyacağım. Çünkü ABD bize faizsiz olarak bir kuruluş bile borç vermeyi kabul etmemiştir”(Erdoğan,2011:26).

1.2.2 DÜNYADA FAİZSİZ BANKACILIK

1.2.1 Dünyada Faizsiz Bankacılığın Oluşumu

Faizin İslam dinince yasak oluşu, öte yandan faizli bankalarda alternatif kuruluşların mevcut olmayışı Müslüman halkın tasarruflarını banka dışı yollarla; dövize ya da altına ya da gayrimenkule kaymasına, yani bir anlamda atıl kalmasına neden olmuştur. Bu durum halkın elinde ülkenin kalkınmasını sağlayacak olan sermayenin mevcut olmasına rağmen devletin sermaye ihtiyacını dış borçlarla karşılaması ve ülkenin siyasal ve ekonomik yönden dışa bağımlı kalması sonucunu

doğurmuştur(Bilir,2001:11-12).İşte bu noktada İslami prensiplere bağlı kalarak işleyen katılım bankaları halkın elindeki tasarrufları, ekonomi içerisine çekmeyi başarmış ve ülkelerin kalkınmaları için ihtiyaç duyulan sermayeyi dışarıdan sağlama zorunluluğu büyük ölçüde azaltılmıştır.

Bir finansman müessesesi olarak faizsiz bankacılığın dünyada ilk uygulaması Mısır Arap Cumhuriyeti'ndeki Mit Gamr kasabasında yaşanmıştır. Devlet eski başkanı Cemal Abdül Nasır döneminde bütün bankaların devletleştirilmesi akımına karşı alternatif olarak geliştirilen bir deneme sonucunda ortaya çıkmıştır. Mısır köylüsünün tarımsal ve ticari ihtiyaçlarını karşılayan ve bunu yaparken "müteselsil kefalet" felsefesine dayanan, daha çok risk sermayesi ile para vakfi karışımı özgün bir modelde çalışan bu kuruluşa banka sıfatının verilmesi bugün akademik bir tartışma konusu olmaktadır. Model, hem bankacılığı, hem ticari ortaklığı (kar ve zarar ortaklığı), hem sigorta hem barter, leasing, factoring v.b. alt finansman metotlarını bir arada ve aynı çatı altında, aynı zamanda hayata geçirmiş kendine özgü bir modeldir (Apak,1995:231).

Köy Sandığı kavramına yakın bir metotla faaliyet gösterdiği bilinen bu bankaların fikir babası Dr. Ahmed El-Naggar'dır. Aynı zamanda bankanın hissedarı ve ilk idari personeli arasında bulunan söz konusu Mısırlı eski dışişleri bakanlığı memurunun iktisat geçmişi incelendiğinde, Alman ekonomi tarihinde (Prusya döneminde) görülen "toplumsal kalkınma bankacılığına" benzer prensiplerden etkilenmiş olduğu ve bunu, çağındaki ve coğrafyasındaki İslami ekonomik ve kültürel öğelerle birleştirmeye çalıştığı dikkati çeker (Çizakça,1999:93).

Öte yandan, İngiliz hakimiyeti dönemindeki Hindistan'ın Müslüman bölgelerinde görülen bazı kooperatif bankacılık uygulamalarının da dünyadaki ilk faizsiz finansman örnekleri arasında sayılması doğru olur.

1.2.2 Dünyada Faizsiz Bankacılığın Gelişimi

Münferit uygulamalar şeklinde birçok Müslüman toplumda yüzyılın başlarından itibaren oluşmaya başlayan bu hareketin bilinçli, organize ve çağdaş metotlarla hayata geçirilmesi fikri ilk kez Suudi kralı Faysal döneminde ortaya çıkmıştır. Kalkınma sürecinin başındaki tüm ülkelerin kendisine yönelen taleplerini karşılamakta zorlanan

Amerika Birleşik Devletleri bu gelişimin İslam ülkeleri arasında bir an önce örgütlenerek büyük çaplı bir oto-finansman kaynağı oluşturmasını tercih etmiş ve Dünya Bankası modelinde çalışacak birkaç büyük bölgesel banka kurularak bu yükün paylaşılmasına önayak olmuştur. Bu amaçla Asya ve Afrika kalkınma bankalarının kuruluşuna paralel olarak Cidde'de kurulan (1975) İslam Kalkınma Bankası'nın(İKB) gerçekten de İslam ülkelerindeki kamusal projelere yaptığı mali katkılar çok önemli boyutlarda olmuş, fakat ihtiyacı karşılamakta yeterli olmamıştır.

Özel sektör projelerine finansman veremeyen İKB'nın bıraktığı boşluğu doldurmak üzere bazı Suudi, Kuveytli, Birleşik Arap Emirlikli gibi zengin Müslümanların örgütlenmeleri sonucunda 1981'de oluşan "Dar Al-Maal Al-İslami" adlı holding, petrol zenginliğini ülkesine çekmeyi düşünen İsviçre'nin Cenevre kentinde kurularak faaliyete geçmiştir. Bunun verdiği cesaret ve know-how birikimi üzerine "Dallah Baraka Gurubu" ve diğer bazı guruplaşmalar sonucunda Orta doğudaki Müslüman ülkelerde faizsiz finansman sistemi hızla yaygınlaşmıştır. Uzak doğuda ülkelerin yönetiminde söz sahibi zengin Müslümanların kurduğu banka ve finansman kurumları, Japon kültür ve teknolojisinin imkanları ile birleşince bölgenin büyük bir ekonomik sıçrama yapmasında lokomotif rolü oynamıştır (Döndüren,2008:16).

1.2.3 Dünyada Faizsiz Bankacılığın Şimdiki Durumu

Halen dünyada 135 kurum faizsiz finansman kuruluşu niteliğinde çalışmakta ve yaklaşık 150 Milyar Dolar'dan fazla bir kaynağı işlemektedir. Her yıl yayınlanan istatistik verilerinden anlaşıldığı üzere dünyada en büyük 1000 banka arasında yer alan bankalardan 89 adedi halen İslam ülkelerinde kurulmuş olan ve faizsiz sistemde faaliyet gösteren finansman kurumlarıdır (Döndüren,2008:17).Dünyanın en büyük bankaları bu sisteme yakın ilgi duymakta olduklarını ifade ederek bu gelişmenin içinde yer almaya gayret göstermektedirler.

Faizsiz finansman sistemine batılıların 20 yıl önce yakıştırdığı sıfat, İslam Bankacılığı'dır. Ancak, faizin haram edilmiş olması sadece İslamiyet'te değil tüm semavi dinlerde kabul gördüğü için, asli kültür öğelerine gittikçe daha çok ilgi duyan ve köklerindeki değerleri keşfeden bütün toplumlarda faizsiz bankacılık kavramı özel ve

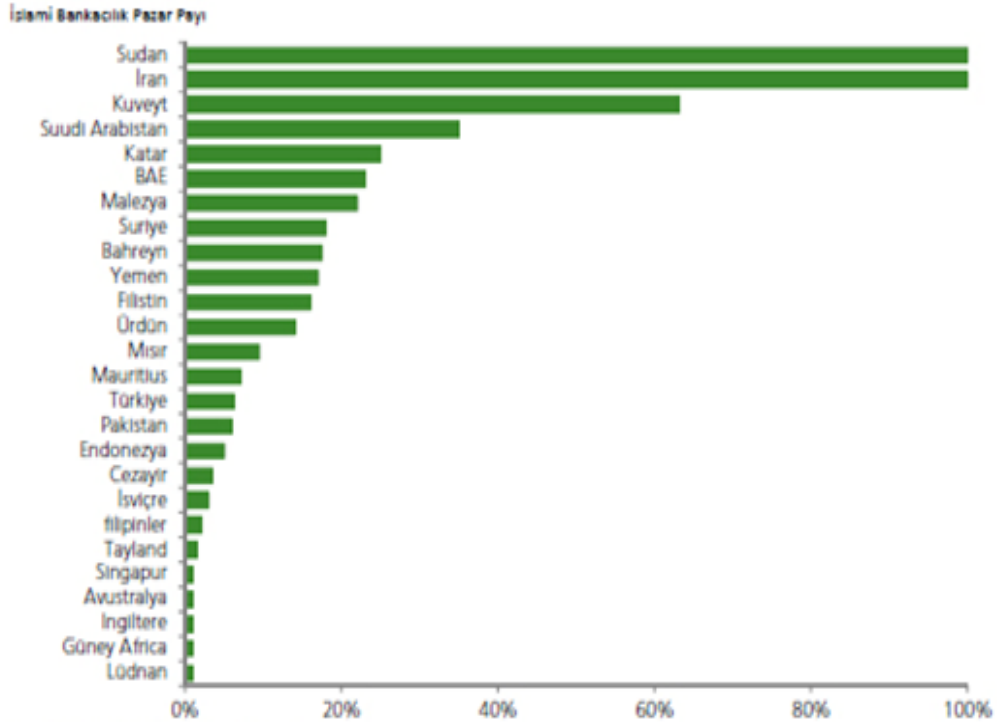
saygın bir yer kazanmaktadır (Özsoy,2011:28).Kurucusu Prens Muhammed Al Faisal olan ve merkezi Suudi Arabistan'da bulunan Dünya İslam Bankaları Birliği'nin en belirgin faaliyeti, konvansiyonel (klasik faizli) bankacılık standartlarını ve faizsiz finansman sistemini karşılıklı olarak birbirine adapte ederek iki sistem arasındaki dil birliğini geliştirmek yönündedir. Şu anda Dünyada üç önemli faizsiz bankacılık merkezinin ortaya çıktığı görülmektedir(Erdoğan,2011:30).

Malezya – Kualalumpur:Konvansiyon el her ürüne alternatif ürünün geliştirildiği ve %10'un üzerinde bir piyasaya sahip bir ülke konumunda, yenilikçi özellikleri sebebiyle her yeni faizsiz üründe başı çekmektedirler.

Bahreyn: Faizsiz kuruluşlar ve bankaların faizsiz pencerelerinin yoğun olarak yer aldığı bir ülke, kurumsal banka ağırlıklı bir merkez olmuştur.

Londra: Yine pencereler ve yatırım plasman alanında konvansiyonel ve faizsiz banka geçişinin, köprüsünün kurulduğu bir merkez sayılabilir.

Grafik 1: Ülkelerin İslami Bankacılık Pazar Payı (2012)

Grafik 1:Faizsiz Bankacılığın Toplam Bankacılık Sektörü içerisindeki payı
Kaynak:IFSB,İslamic Financial Services Board,2012

Suudi Arabistan

Diğer ülkelerden farklı olarak Suudi Arabistan'daki ulemanın faiz konusundaki tavrı son derece katı olduğu için, Suudi Arabistan'da faize kesinlikle izin verilmemektedir. Buna karşılık bankalar, yaptıkları işlemlerden komisyon alabilmektedir. Suudi Arabistan'da faiz içeren meseleler, idari mahkemelerce yargılanmaktadır, bu mahkemeler finansal ve ticari meselelerde faize izin veren hüküm verememektedirler

Modern faizsiz bankacılığın orijini Mısır olmasına rağmen, Suudi Kraliyet ailesinin ve önemli iş adamlarının desteği olmadan bu kadar gelişmesi ve gerçek bir finansal güç olması, mümkün olmayabilirdi. Suudi Hükümeti 1975'te Cidde'deki İslam Kalkınma Bankası'nın kurulmasına da öncülük etmiştir. Ayrıca Dar Al-Maal Al Islami Group, Dallah Al Baraka Group ve Al Rajhi Bankacılık ve Yatırım Şirketi bu alanda en güçlü ve en etkili üç özel finansal kurumudur (Türkmenoğlu,2007:25).

İran ve Pakistan

İran ve Pakistan'daki durum diğer ülkelere göre farklılık göstermektedir. İran'da 1980 yılında yapılan devrimden sonra bankaların faizli olarak çalışmalarının durdurulacağı ilan edilmiştir(Öztop,2006:25). 30 Ağustos 1980 tarihinde meclis faizsiz bankacılık sistemine geçilmesiyle ilgili tasarıyı görüşmüş ve 1 Eylül 1983'de yürürlüğe girmiştir Anayasası'nın 4. maddesine göre, bütün yasal düzenlemelerin, dini standartlara dayandırılması gerekmektedir. 1983'te İran Parlamentosu'nun çıkardığı Faizsiz Bankacılık Yasası, bütün faizleri faize dayalı bankacılığın bütün dallarını yasaklamıştır. Böylece faizsiz bankacılık İran'da zorunlu hale gelmiştir.Pakistan Anayasası; faiz ödeme ve tahsiline ilişkin bütün yasaların dini kurallara zıt olmaması gerektiğini belirttiği için; 1981'de Pakistan'daki bütün ticari bankalar, mudilerine faizli mevduat yerine, kar/zarara katılma hesapları açmışlardır.(Öztop,2006:46)

Pakistan'da; faize dayalı borçların yerini sermaye yatırımlarına katılma senetleri, faizin yerini bankaların zorunlu olarak tahsil ettikleri hizmet ücretleri ve işletme ile banka arasında yapılan murabaha işlemindeki geri satın alma ve fiyat yükseltme

almıştır.Ancak banka ücretleri ve fiyat yükseltmeleri, modern bankacılıktaki faiz miktarı kadar olmuştur.

Sudan

Sudan, İslam bankacılığının gelişmesi bakımından ilk faaliyet izni veren ülkelerden biridir. Sudan'da ilk faizsiz banka 1977 yılında kurulan Sudan Faysal İslam Bankası'dır. Sudan'ın diğer önemli faizsiz bankası ise 1981 yılında kurulan Tadamon İslam Bankası'dır. Bu bankanın 20 milyon Sudan Lirası'ndan oluşan sermayesinin %70'i yerli , %30'u ise yabancı iş adamları tarafından karşılanmıştır. (Uçar,2001:57)

Sudan'da faizsiz bankacılık alanında en kapsamlı gelişme 1984 yılında gerçekleşmiştir. Bu tarihte bankacılığın faizsiz temele oturtulması için geniş çapta düzenlemelere gidilmiş ve bu yönde tavsiye kararları alınmıştır. Bu gelişmeler üzerine Sudan'da faizsiz temele dayalı olarak çalışmak isteyen bankaların sayısı kısa zamanda artmıştır(Akın,1986:262).Günümüzde Sudan'da finansal sistemin tamamı İslami bankacılık ürünlerinden oluşmaktadır.

1.2.4 Karma Finansal Sistemde Bankacılık

Mısır

Bir faizsiz finansman müessesesi olarak 'faizsiz bankacılığın' modern dünyadaki ilk uygulaması Mısır Arap Cumhuriyetindeki Mit Gamr kasabasında yaşanmıştır(Rodoplu,1997).İslam bankacılığının gelişmesinde Mısır'ın özel bir yeri vardır. Mısır'da Sanhuri tarafından yapılan çalışmaların bir sonucu olarak, belli bir oranı aşmamak kaydıyla faize izin verilmekle birlikte, faizsiz bankacılık ve geleneksel bankacılık bir arada yürütülmektedir. Geleneksel ticari faizli bankacılığa bir alternatif olarak gelişen faizsiz bankacılık, Mısır'ın finansal sisteminde önemli bir rol üstlenmektedir. 1977 yılında Mısır - Suudi Arabistan ortaklığında kurulan Mısır Faisal Bankası ve daha sonraki yıllarda tamamıyla Mısırlılara ait olan Uluslararası Yatırım Bankası, Mısır bankacılık sisteminde önemli rol oynayan iki büyük faizsiz banka olarak öne çıkmaktadır. Bu bankalar, toplam mevduatın %17'sini ellerinde tutmaktadır.

Kuveyt ve Diğer Körfez Ülkeleri

Birleşik Arap Emirlikleri Ticaret Kanunu, faize birtakım sınırlamalar getirmektedir. Birleşik Arap Emirliklerinde ticari borçlarda belli bir oranı geçmeyecek şekilde faiz alınabilmektedir, ancak ticari olmayan borçlar da Ceza Kanununa göre suç kabul edilmektedir. Benzer şekilde Kuveyt Anayasasında yapılan değişiklikle, 1980 yılında Ticaret Kanununda da buna uygun değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu değişiklikler gereğince, ticari işlemler için faiz alınabileceği hükmünün getirildiği Kuveyt'te de Birleşik Arap Emirlikleri'nde olduğu gibi ticari olmayan işlemlerde faiz almak yasa dışı kabul edilmektedir(Özgür,2007:47).

1987 yılında kurulan Kuwait Finance House, 1991'deki Körfez Savaşı'ndan önce 4 milyar dolara yaklaşan varlığıyla dünyanın en büyük faizsiz finans kurumu olduysa da, savaş ağır bir darbe vurmuştur. Diğer faizsiz finans kuruluşlarının da faaliyet gösterdiği Kuveyt, bölgede faizsiz bankacılığın en fazla geliştiği ülkelerden biri haline gelmiştir. Öte yandan, Birleşik Arap Emirlikleri'nde ise Dubai Bankası dışında faizsiz bankacılık yapan bir banka bulunmamaktadır. Katar'da da benzer şekilde sadece Katar İslam Bankası faizsiz bankacılık işlemleri yapmaktadır(Türkmenoğlu,2007:26).

Malezya

Çoğunluğu Müslüman laik bir ülke olan Malezya, faize dayalı bankacılık sisteminin yanında faizsiz bankacılık sistemine alternatif bir bankacılık sistemi olarak yer vermektedir. Malezya Merkez Bankası, finansal sisteminin alt yapısını geliştirerek, İran ve Pakistan'da kurulan basit faizsiz bankacılık sisteminden daha etkili olmayı başarmıştır. Ülkede faizsiz sistemle çalışan bankalar ayrı bir kanuna ve düzenlemelere tabi tutulmuştur. İslami denetsel düzenlemeler; likidite, rezerv oranı, ticari ödeme sistemleri, banka kabulleri için ikincil pazarlar dikkate alınarak geliştirilmiştir ve ülkede faaliyet gösteren bütün İslam bankalarının hukuk kurallarına uygunluğunu sağlamak için bir merkezi konsey oluşturulmuştur. 1983 yılında çıkarılan İslam Bankacılık Kanunu ile Malezya Merkez Bankası'na, faizsiz usulle çalışan bankaların lisanslama ve denetim yetkisi verilmiştir. Aynı yıl çıkarılan Devlet Yatırım Kanunu ile faiz taşımayan yatırım sertifikaları ve menkul kıymetlerin ihracına başlanmıştır. Devlet Yatırım Sertifikaları, faizsiz likit varlıklar olarak düşünülmüştür. Faizsiz bankacılık

kurumlarının bunları likidite gereksinimleri için kullanmaları planlanmaktaydı(Türkmenoğlu,2007:31).Malezya'da bankacılık alanında, İslam Bankacılık Kanunu, Bafia Anlaşması ve Merkez Bankası Anlaşması, üç düzenleyici parça olarak karma bankacılığa yumuşak bir geçiş sağlamaktadır. Malezya'da yirmi yıl önce faaliyete başlayan faizsiz bankacılık, kısa süre içinde gelişerek, 2001'de finans sektörünün %5'ine, 2003 yılında %10'una sahip duruma gelmiştir. Malezya'da faizsiz bankacılığın özellikle son birkaç yıldır hızlı bir çıkış trendi yakalamasının nedeninin; bu ülkenin kendine özgü bir karma bankacılık modeli oluşturması ve faizsiz bankacılığın bütün alt yapı ihtiyaçlarını yerinde düzenlemelerle sağlaması olduğuna dikkat çekilmektedir. 2020 yılında faizsiz bankacılık için dünyanın finans merkezi olmak ve İslami sermaye piyasaları arasında bağlantı kurulması gibi hedeflerinin olması, Malezya'yı mevzuat konusunda olduğu gibi, İslami finansal ürünler açısından da dünyanın en etkili ve yenilikçi ülkesi yapmaktadır.

Malezya'da faizsiz finans kurumlarının geçmişine bakıldığında; ilk olarak 1983 yılında Bank Islam Malaysia Berhad'ın kurulduğu görülmektedir. Kısa sürede önemli bir büyüme göstermiştir. Faizsiz bankacılığın uzun vadede varlığını sürdürmesi için, daha fazla kurum, daha çok müşteri ve faizsiz bir para piyasası oluşturulması gibi hedeflere ulaşması gerekmektedir. Bu doğrultuda Malezya, 1994 yılında Islamic Interbank Money Market adıyla faizsiz bankacılık için bir piyasa oluşumuna girmiştir. 1999 yılında ise Bank Muamalat Malaysia Berhad adıyla, ülkenin ikinci faizsiz bankası faaliyetlerine başlamıştır. Bu bankanın kuruluşundan sonra ülkede ticari bankalarla, faizsiz bankacılık yapan bankalar arasında ürün ve hizmetlerin ortak kullanım ve pazarlanması arasında atılımlar gerçekleşmiştir.(Özgür,2007:50)Sonuç olarak günümüzde Malezya'da faizsiz bankacılık yapan iki banka mevcutken, ticari banka ve diğer finansal kurumların da faizsiz bankacılık ürünlerini sunduğu görülmektedir(Özgür,2007:51).

İngiltere

İngiltere'de 1997 yılından beri AUB-UK Manzil adı altında, faiz içermeyen murabaha ve icara temelli krediler sunulmaktadır. Fakat bu finansman yöntemlerinde ürünün iki defa el değiştirmesi, İngiltere'de faizsiz konut kredisi kullanımında çifte vergilendirmeye neden olmaktadır. İngiltere Merkez Bankası 2004 yılında yaptığı düzenlemelerle, faizsiz konut kredilerindeki çifte vergilendirmeyi kaldırmıştır. Dini koşullara uygun ürünlerle geleneksel bankacılık ürünleri arasındaki farkın azaltılması, İngiltere'de büyük ticari bankaların bu alana ilgi duymalarına neden olmaktadır. Merkez Bankası 2003 yılında, faizsiz konut finansmanı konusunda başkanlığını Barclays Bank'ın eski CEO'su Andrew Buxton'un yaptığı bir çalışma komitesi kurulmuştur. Bu kurum; Hazine, Finansal Hizmetler Otoritesi, Kredi Sağlayıcıları Komisyonu, Ahli United Bank, HSBC ve Barclays gibi bazı bankaların temsilcilerinden ve bunun yanında İngiltere İslam Komisyonu ile İslam toplumu temsilcilerinden oluşturulmuştur. İngiltere'de tamamen bağımsız ve dini koşullara uygun ürünler sunabilen bir banka henüz yoktur. Bununla birlikte bu konuda ciddi gelişmeler yaşandığı görülmektedir. 2002 yılının başlarında Islamic House of Britain adıyla ve İngiltere'de kendi başına faaliyette bulunan ilk faizsiz banka olmak amacıyla yola çıkan Islamic Bank of Britain, Ağustos 2004'ten beri hizmet vermektedir. Islamic Bank of Britain önderliğinde, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun indirilecek giderler bölümündeki 14.maddesi" Özel Finans Kurumlarının tabi olduğu kanun hükümleridir(Özgür,2007:50).

Lüksemburg

Lüksemburg İslam Bankacılık Sistemi (Lüksemburg Islamic Banking System International Holding S.A.) 1978'de Lüksemburg'da holding A.Ş. olarak 3.624.800 Dolar sermaye ile kurulmuş olup, bir holding olarak kendisi doğrudan finansmanla ilgilenmeyip, genellikle hisse sendi çoğunluğuna sahip olduğu Vadez ve Liechtenstein'deki mali kuruluşları finanse etmektedir. Özellikle %55 hissesine sahip olduğu "Arap Yatırımcılar Şirketi" (Arinco-Arap Investors Co.); 48 saatlik vadesiz krediler, 5 yıla kadar yatırım fırsatını her türlü döviz ile değerlendiren bir kuruluştur.Lüksemburg da, kurulmuş olan ve faizsiz bankacılık esasına göre çalışan bu kuruluş, faizsiz esasa göre çalışan ilk banka olarak gösterilmektedir (Erdoğan,2011:36).

Almanya

Faizsiz kazancı tercih edenlerin birikimleri yanı sıra Körfez ülkelerindeki fonları çekmek için ABD'de de "Faizsiz Kazanç" öngören yatırım enstürmanları devreye sokulurken; Almanya'da Dresdner Bank ve Deutsche Bank'ın da "Faizsiz Çalışan Fonları" vardır. Bu fonların hisse senedi yatırımları da bulunmaktadır(Erdoğan,2011:37).

1.3. TÜRKİYE'DE FAİZSİZ BANKACILIK

1.3.1. Türkiye'de Faizsiz Bankacılığın Oluşumu

1975 yılında İslam Kalkınma Bankası'nın (İKB) kurucu üyeleri arasında yer alan Türkiye Hükümeti 1984'te sermaye payını arttırarak bu kuruluşun en büyük ortaklarından biri haline gelmiş ve İKB Yönetim Kurulunda sürekli üye bulundurma hakkını elde etmiştir. Böylece Türkiye, 56 İslam ülkesi arasında iktisadi işbirliği programlarının gerçekleştirilmesinde, dış ticaretin artışında, altyapı yatırımlarının desteklenmesinde, özel sektörün teşvik edilmesinde ve çeşitli finansman tekniklerinin geliştirilmesinde büyük rol oynayan, dünyanın önde gelen finans kuruluşlarından biri olarak bilinen İslam Kalkınma Bankası bünyesindeki etkinliğini arttırma imkan edinmiştir. Bunun yanı sıra, tasarruflarını faizsiz sisteme uygun olarak değerlendirmek isteyen vatandaşlara, küçük ve orta boy işletmelere hizmet vermek amacıyla 1975'te kurulan ve bu yöndeki çalışmalarını 1978'e kadar sürdüren Devlet Sanayi İşçi Yatırım Bankası'nın (DESİYAB) Türkiye'ye önemli tecrübeler kazandırdığı ifade edilmektedir (Canbaz,2012:167).

Böylece ulusal ve uluslararası düzeydeki iktisadi ve siyasi gelişmelerin yanı sıra ilmi faaliyetlere paralel olarak Türkiye'de Faizsiz Bankacılık Sistemine yer verecek olan ön adımlar atılmaya başlanmıştır. 16.12.1983 tarih 83/7506 sayılı kararname ile Katılım Bankaları'nın temeli atılmıştır (Günel,2008:37).Kenan Evren döneminin başbakanı Bülent Ulusu'nun hazırladığı ve Turgut Özal'ın ilk başbakanlık günlerinde kabul edip hayata geçirdiği bu yeni bankacılık/finansman anlayışının esas amacı, ekonomiye katılmayan mali değerleri yastık altından çıkararak yabancı sermaye ile birlikte milli

ekonomiye tahsis etmektir.²⁵ Şubat 1984 tarihinde Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın, 21 Mart 1984 tarihinde T.C. Merkez Bankası'nın yayımladığı tebliğlerle de sistemin ayrıntıları düzenlenmiştir. Daha sonra çıkarılan çeşitli tebliğ ve düzenlemeler sonucunda bu sistemin yasalar ve mevzuat bakımından alt yapısı tamamlanmıştır.

1.3.2. Türkiye’de Faizsiz Bankacılığın Gelişimi

Türkiye’de katılım bankacılığı 1983 yılında çıkarılan 16.12.1983 tarih ve 83/7506 sayılı kararname ile “Özel Finans Kurumu” adıyla gündeme gelmiştir. O yıllarda Türkiye ekonomisinde görülen liberalleşmenin etkisiyle, faizden uzak duran muhafazakar kesimin de tasarruflarını değerlendirebilecekleri yeni bir sistemin kurulması imkan dahiline girmiştir. (Resmi Gazete, 19 Aralık 1983,Sayı:18256) 1985 yılında ilk olarak Albaraka Türk Özel Finans Kurumu A.Ş. ile Faisal Finans Kurumu A.Ş. faaliyete geçmiş, daha sonra 1989 yılında Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş., 1991 yılında Anadolu Finans Kurumu A.Ş., 1995 yılında İhlas Finans Kurumu A.Ş. ve 1996 yılında son olarak Asya Finans Kurumu A.Ş. sektöre dahil olmuşlardır. Böylece Türkiye'deki Faizsiz Bankacılık Sisteminin temel müesseseleri ortaya çıkmıştır.Bunlardan ilk 3 tanesi, yabancı sermaye ağırlıklı iken sonra gelenler tamamen yerli sermaye ile kurulmuş olarak piyasaya girmişlerdir.

Günümüzde Faaliyet Gösteren Katılım Bankaları:

Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.

Albaraka Türk Özel Finans Kurumu A.Ş. 19 Aralık 1983 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın belirlediği esaslar çerçevesinde; 1984 yılında kuruluşunu tamamlayarak 1985 yılının başından itibaren faaliyete geçmiştir. Türkiye’deki diğer katılım bankaları gibi Albaraka Türk de faaliyetlerini 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na tabi olarak sürdürmektedir. Ortadoğu'nun ileri gelen gruplarından Albaraka Bankacılık Grubu (ABG), İslam Kalkınma Bankası (IDB) ve Türk ekonomisine yarım yüzyıldan fazla hizmet veren yerli bir sanayi grubunun öncülüğünde kurulan Albaraka Türk'ün 30.06.2014 tarihi itibarıyla ortaklık yapısının içinde yabancı ortakların payı %66,16,Albaraka group payı %54.06 ,İslam kalkınma

bankasının payı %7.84,Alhartly Ailesi %3.46 Yerli ortaklar %10.48,Diğer ortaklar %0.74 tür(Albarakatürk ortaklık yapısı,2014).

Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.

1989 yılında kurulan Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.'nin sermayesinin %48.9'u Kuveyt Finans Kurumu'na (Kuwait Finance House),ve Kuveyt Devlet Sosyal Güvenlik Kurumu'na, %51.1 i ise halka açıktır.Halen faaliyet gösteren 46 yerel şubesi olan banka Türkiye'nin 2. büyük katılım bankasıdır.

Banka; 30 Eylül 2010 itibariyle hazırlanan konsolide finansal tablolar üzerinden, 2009 yılsonu aktif büyüklüğü ile kıyaslandığında aktiflerini %25,20 artırarak 8 Milyar 644 milyon Türk Lirasına çıkartmıştır. 2009 yılsonuna göre krediler %29.85 oranında artarak 6 milyar 040 milyon TL'ye ulaşmıştır. 2010 yılının ilk dokuz ayında elde edilen 128.4 milyon TL karın etkisi ve yapılan sermaye artırımını ile Öz kaynakları %51.71 artarak 1,225 milyon TL'ye, toplanan fonlar da %21.04 artarak 6 milyar 486 milyon TL'ye ulaşmıştır. Konsolide sermaye yeterliliği rasyosu ise %17,59 olarak gerçekleşmiştir (Kuveyttürk ortaklık yapısı,2014).

Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.

Kayserili işadamları tarafından, %100 yerli sermaye ile kurulan ilk finans kurumu olan Anadolu Finans, 1991 yılında Ankara'da faaliyetlerine başlamıştır. Değişen ekonomi koşulları nedeniyle kurum 1998 yılında Genel Müdürlük teşkilatını İstanbul'a taşımıştır. Hazine Müsteşarlığı'ndan alınan izin doğrultusunda 1999 yılının Temmuz ayında kurum sermayesinin tamamı mobilya, ev tekstili ve kablo sektörünün önde gelen kuruluşlarından İstikbal Grubu'nun sahipleri Boydak Ailesi'ne intikal etmiştir.

1985 yılında Türkiye'de hizmet vermeye başlayan Faisal Finans Kurumu, 2001 yılında bisküvi, çikolata, şekerleme ve gıda ürünleri sektörünün önde gelen kuruluşlarından Ülker Grubu'nun çoğunluk hisselerini almasıyla Family Finans Kurumu A.Ş. adıyla faaliyetlerini sürdürmüştür.

Anadolu Finans ile Family Finans, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 19.08.2005 tarih ve 1685 sayılı kararı ile birleşmişlerdir. Her iki bankanın 23.12.2005 tarihinde yapılan genel kurullarının birleşmeye dair kararlarının tescil

edilmesine Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 28.12.2005 tarih ve 1764 sayılı kararı ile onay verilmiştir.

Yine BDDK'nın 30.11.2005 tarih ve 1747 sayılı kararı ile Banka unvanının Türkiye Finans Katılım Bankası A.ř. olarak değiştirilmesine onay verilmiştir. Devir yolu ile birleşme çalışmaları 30.12.2005 tarihinde tamamlanmış, T. C. İstanbul Ticaret Sicili Memurluğu tarafından 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun olarak tescil edilmiştir.

Sonuçta Türkiye'nin önde gelen iki büyük grubu olan Boydak ve  lker Grupları, finans sektöründe hizmet veren kurumları Anadolu Finans ve Family Finans'ı, global ekonomi koşullarına ayak uydurmak ve Türkiye'ye çok daha faydalı olmak için kendi iradeleri ile 30 Aralık 2005 tarihinde Türkiye Finans Katılım Bankası adı altında birleştirmiştir. . 30.06.2014 tarihi itibari ile bankanın %66.27 si national commercial bank a aittir. 2014 Haziran sonu itibarıyla en çok şubeye sahip katılım bankası Kuveyt Türk. Banka geçen yılın aynı dönemine göre şube sayısını 33 arttırarak 281'e taşıdı (Türkiye Finans 2.dönem konsolide raporu, 2014).

Asya Katılım Bankası A.ř.

Asya Katılım Bankası A.ř., 24 Ekim 1996 tarihinde, Altunizade'deki Merkez şubesi ile faaliyetlerine başlamış ve 20.12.2005 tarihinde "Asya Finans Kurumu Anonim şirket"i olan şirket unvanı "Asya Katılım Bankası Anonim şirketi" olarak değiştirilmiştir. Kuruluş sermayesi 2 milyon TL, mevcut  denmiş sermayesi 900 milyon TL olan Bankanın, tabana yayılmış yerli sermayeye dayanan, çok ortaklı bir yapısı vardır.

Genel Müdürlük birimleri haricinde Aralık 2013 tarihi itibarıyla 282 şube ve yurt içinde 1 (şekerbank), yurt dışında 1000 muhabir banka ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi Belgesi'ne sahip ilk katılım bankası olan Asya Katılım Bankası'nın 30.07.2014 tarihi itibarıyla ortaklık yapısı şu şekildedir:

Tablo1:Asya Katılım Bankası Ortaklık Yapısı:

Ortadoğu Tekstil Tic. San. A.Ş.	44.022.478	4.89
Osman Can Pehlivan	27.976.000	3,11
Forum İnşaat Dekorasyon Turizm San. ve Tic. A.Ş.	34.667.791	3.85
Sürat Basım Yayım ve Eğitim Araçları.San. ve Tic. A.Ş.	27.271.960	2,70
BJ Tekstil Tic. Ve San. A.Ş	20.350.000	2,26
Diğer Ortaklar	262.303.197	29,14
Halka Açık	486.408.574	54,05
TOPLAM	900.000.000	100,00

Kaynak: Yatırımcı İlişkileri Sermaye ve Ortaklık Yapısı,2014

Faaliyetten Çekilen Finans Kurumları:

Faisal Finans Kurumu

%90 yabancı ortakların sermayesi ile kurulmuştur. Şirket hisselerinin sahibi olan Dar Al-Maal İslami(DMI) Grubu, 1998 yılında hisselerini, İsviçre’de OLFO S.A. şirketine devretmiştir. 11.05.2001 tarihinde kurum hisselerinin %38,82’si Sabri ÜLKER tarafından devralınmış ve aynı tarihte yapılan olağanüstü genel kurulla kurumun ismi Family Finans Kurumu A.Ş. olarak değiştirilmiştir. 2001 yılında şirketin sermayesi 2 trilyondan önce 20 trilyona, ardından da 50 trilyona çıkmış ve Sabri ÜLKER’in kurum sermaye yapısındaki payı %98,63’e ulaşmıştır. Kurum, 2005 yılında Anadolu Finans Kurumu ile birleşerek Türkiye Finans Katılım Bankası adını almıştır(Döndüren,2008:17).

Anadolu Finans Kurumu

Kayserili iş adamları tarafından tamamı yerli sermaye ile 1991 yılı sonunda Ankara ilinde faaliyete geçmiştir. Kurum 1998 yılında Genel Müdürlük teşkilatını İstanbul'a taşımış ve Hazine Müsteşarlığı'ndan alınan izin doğrultusunda 1999 yılı Temmuz ayında sermayesinin tamamını Boydak Grubu'na intikal ettirmiştir. Anadolu Finans Kurumu; Family Finans Kurumu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 19.08.2005 tarih 1685 sayılı kararıyla birleşmiş ve banka ünvanı Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. olarak değiştirilmiştir.

İhlas Finans Kurumu: İhlas Finans Kurumu, Özel Finans Kurumları Kurulması Hakkındaki Kararnameye bağlı olarak 28.04.1995 tarihinde faaliyetine başlamıştır. Türkiye'de 35 şube ile hizmet veren Kurum, sektöründe bir ilki gerçekleştirerek Kurum, İMKB'de işlem gören ilk Özel Finans Kurumu olarak sermayesinin %28.07 lik kısmını halka arz etmiştir.

2000 Yılıının son çeyreğinde özellikle bankacılık ve finans sektöründe ortaya çıkan krizden bir çok şirket gibi ilgili kurum da etkilenmiş, yoğun mevduat çekiliş talepleri ile karşılaşmış, netice itibarı ile likidite sıkıntısına girmiştir. Yaşanan tüm olumsuzluklar neticesinde, BDDK'nın 10.02.2001 Tarih ve 171 sayılı kararı ile, 4389 sayılı Bankalar Kanununun 20.maddesinin 6. fıkrası hükmüne istinaden şirketin faaliyet izni durdurulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞINDA FON KULLANDIRMA YÖNTEMLERİ

2.1 FON TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Özel cari hesap ve katılma hesabı adı altında fon sahiplerinden kaynak sağlanmaktadır. Katılım bankalarını klasik bankalardan ayıran hesap türü kar zarara katılım hesabıdır. Burada kurum ile müşteri arasında bir ortaklık söz konusudur. Katılım bankaları libor sistemi ile borçlanamazlar. Ancak, yurt dışından katılma hesabı adı altında fon sağlayabilirler (Özulucan ve Deran,2006:94).

Cari hesaplar, istenildiği zaman çekilebilen ve karşılığında kar payı ödenmeyen ve hatta sunulan hizmet karşılığı servis ücreti alınabilen hesaplardır. Fakat çoğunlukla herhangi bir hizmet bedeli tahsil edilmemektedir. Bu tip mevduatlarda amaç paranın güvenliğidir. Faizsiz banka bu tür mevduatı, mudilerin kendisine verdikleri bir borç olarak kabul etmekte, ayrıca mudilere bunlar karşılığında herhangi bir fayda sağlamamakta, fakat müşterisi için cari bir hesap açması da mümkün olabilmektedir. Bu hesap bir taraftan müşterinin yatırdığı mevduatı, diğer taraftan da çektiği miktarı kapsamaktadır. Cari hesaplar hakkında iki ana görüş vardır; emanet ve karz-ı hasen. Cari hesapları bir nevi emanet gibi ele alan görüşe göre banka, müşterinin izni olmadan bu mevduatları kullanamaz.

Bu hesapların bankanın diğer faaliyetlerinde kullanılması istenildiğinde hesap sahibinden yetki almak gerekmektedir. Karz-ı hasen görüşünü savunanlar ise; cari hesapları, mudilerin bankaya verdiği bir nevi faizsiz borç olarak görmektedirler. Böylece banka, mudilerden izin almadan bu hesap bakiyelerini istediği gibi kullanmaktadır. Ancak banka mudilere anaparayı ödemekle yükümlüdür. Paranın kullanılması esnasında zararla karşılaşırsa, hesap sahipleri bu zarardan etkilenmezler. Cari hesap sahiplerine çek karnesi verilebildiği gibi, hesabın durumuna göre gerekirse ücret almadan çeşitli hizmetler de sunulmaktadır.

Yatırım hesabı, mevduat bankalarındaki vadeli mevduatın karşılığıdır. Fon sahipleri bu hesaba "yatırım amacıyla" fon yatırırlar ve karşılığında "kar" beklemektedirler. Yani hesap sahipleri yatırım hesabı neticesinde faiz değil kardan pay almaktadırlar (Özgür,2007:58).

Mudaraba hesabı da denilen bu hesapla ilgili üç üye arasında ikili bir ilişki söz konusudur. Yatırım hesabı; hesap sahibi ile banka ve banka ile iş adamı arasında cereyan eden bu ilişkinin ilk kısmını düzenleyen bir fon hesabıdır. Bu ilişkinin ikinci kısmı yani banka-iş adamı ilişkisi, ayrı bir "cari hesapta" izlenir ve hatta iş adamının mudaraba ile ilgili tüm mali alışverişinin bu cari hesaba kaydedilmesi gerekmektedir. Açılan her yatırım hesabı, bankanın da sermayesini katmasıyla müşterek hesapta bir araya gelmekte ve böylece cari bir fon hesabı ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde tek başına kaldığı sürece bir ortaklığa imkân vermeyen küçük hesaplar da değerlendirilmektedir. Nitekim banka açtığı her hesabı ayrı ayrı değil de global olarak bu fonlarda (havuz) toplar ve çeşitli mudaraba yatırımlarına tahsis etmektedir. Dolayısıyla yatırım hesabına fon yatıran her hesap sahibi, bankanın yapacağı yatırımda bir taraftır (Rabbul'mal) ve her hesabın mülkiyeti o hesap sahibi adına mahfuzdur. Banka ise bunları sahiplerinin izni ile kullanmaktadır (Akın,1986:126).

Hesabın işleyişi ise kısaca şöyledir; önce hesap sahibi ile banka arasında mudaraba mukavelesi yapılmaktadır. Mukavelede bu hesabın tabi olacağı şartlar ile kar ve zarara katılma oranı belirtilmektedir. Hesabın açılışında süre de belirlenmektedir. Genelde 3 ay, 6 ay, 1 yıl veya daha uzun bir süre için hesap açılmaktadır. Hesap sahibi kara hak kazanabilmek için parasını süre bitimine kadar bu hesapta tutmak zorundadır. Yine hesap sahibi, vekili sıfatıyla bankaya, iş adamı ile yapacağı 2. kademe anlaşmanın (mutlak mudaraba) şartlarının tespiti için tam yetki vermektedir.

2.2 FON KULLANDIRMA YÖNTEMLERİ

2.2.1 Murabaha

Murabaha İslam hukukunda bir satış türüdür. Satıcı malın maliyetini bildirir ve bu maliyetin üzerine alıcıyla anlaştığı miktarda kar payı koyar. Mesela satıcı der, “100’e aldım 10 kar isterim.” Alıcının kabullenmesi halinde bu alış-veriş türü murabaha olarak gerçekleşir. Murabahada malın fiyatı, kar marjı ve nihai satış bedeli açıkça ortaya konur.

Pratik ve getiri oranı yüksek olan bu yöntem Katılım bankalarının, özellikle faiz ortamı içinde, ortaklık çeşitlerinin uygulama imkânlarının daraldığı zamanlarda kullanılabilir. Bugün Türkiye’de Katılım bankalarının çok sık başvurduğu bir yöntemdir (Özsoy,2012:65).

Satın Alma Emriyle Murabaha Satışı

Bir mala ihtiyacı olup da gerekli kaynağı bulamayan müşteri, bankadan söz konusu malın satın alınmasını ister. Burada müşterinin hem bankaya malın satın alınmasını emretmesi, hem de bankanın satın aldığı malı müşterinin bankadan satın alma vaadi vardır. Müşterinin bu emir ve vaadi üzerine banka nitelikleri belirtilen malı satın alır. Maliyetinin üzerine müşteriyle anlaştıkları miktarda bir kar koyar. Müşteri bankadan bu malı alır. Parasını bankaya taksitlerle ve bankayla anlaştığı şartlar çerçevesinde öder.

Bir örnek vermek gerekirse, mesela yeni tabip olmuş bir kimse, işinde kendisine lazım olan tıbbî teçhizatı alma kudretinde olmadığı takdirde Katılım bankasından söz konusu teçhizatı kendisi için satın almasını ister. Tabibin, adı geçen teçhizatı bankadan alma vaadi vardır. Katılım bankası teçhizatı satın alır. Maliyet fiyatının üzerine tabiple anlaştığı oranda kar koyar ve bu karla teçhizatı tabibe satar. Tabip teçhizatın bedelini bankaya, aralarında anlaştıkları şekilde taksitlerle öder. Murabaha yöntemi daha çok dış ticaretin finansmanında, işletmelere hammadde ve yarı mamul malları sağlanmasında vs. kullanılır (Özsoy,2012:65).

2.2.2 Mudarebe

Katılım bankalarının en fazla kullanabileceği mudarebe finans metodunda banka, projenin bütün masraflarını karşılar. Başka bir ifadeyle, yapılan yatırımdaki tüm sermayenin sahibi bankadır. Fon kullanan müşteri ise, işe emek ve ustalığını koyar. Daha önce de anlattığımız gibi, Katılım bankalarının üçüncü kişilere fon kullandırması müşterek mudarebe akdi içinde cereyan eder. Bu akid içinde üçüncü kişilerle mudarebe akdi kurduğunda Katılım bankası rabbu'l-mal (sermayedar), fon kullanan ise mudarib durumundadır. Mudarib işte sadece emek ve ustalığını kullanır. Fonu kullanacak müşterisiyle mudarebe akdini yaptığı anda Katılım bankası isteyeceği kar oranını da akid sırasında müşterisine bildirir. Kullanılacak fonun miktar ve şartlarına göre Katılım bankası müşterilerinden değişik kar payları isteyebilir.

Bu yöntemle fon kullandırmak ve malî destek sağlamak, proje uygulama alanına, başka bir ifadeyle piyasaya yeni giren, yetenekli fakat malî kaynaktan mahrum müteşebbis kimselerin bu yeteneklerinden istifade etme amacına en uygun düşen yoldur. Yetenekli ve başarılı kişiler, emin ve güvenilir olmaları halinde Katılım bankalarından mudarebe usulüyle fon kullanabilirler. Mudarebe usulü daha çok ticaretin finansmanında kullanılır. Bu ticaret dâhili veya harici olabilir. Teşebbüs sonucu elde edilen kar daha önceden belirlenen oranlarda banka ile müşteri arasında paylaşılır. Kar ve zararın nötr olması halinde banka sermayesini aynen geri alır. Bu durumda ne bankaya ne de müşteriye kar düşer. Zarar halinde ise, bu zararı banka tazmin eder. Müşteri geçen süre içinde boşa çalışmış olmakla zaten yeterli derecede zarara uğradığından onun da zararı emeğiyle telafi etmesi yeterli görülmüştür.

Fakat zararın meydana gelmesinde müşterinin kasıt ve ihmali varsa, bu zarar kendisine tazmin ettirilir. Bununla beraber banka, zarar ihtimallerini ortadan kaldırmak veya asgarîye indirmek için gerekli tedbirleri alır. Bu amaçla, sermayeye muhtaç bir şekilde elindeki projesiyle gelen müşterinin bu projesini çok yönlü olarak etütlere tabi tutar, yani fizibilitesini yapar. Projeyi uygun ve karlı görmesi halinde banka müşterisine fon kullandırır.

Murabaha Yoluyla Dış Ticaretin Finansmanı

Bunu bir örnekle açıklayalım: Banka A ülkesinden B ülkesine satış yapmak isteyen ihracatçıdan, B ülkesindeki ithalatçı tarafından istenilen ve şartnamesine uygun olan evsaftaki malı, tespit edilmiş bulunan maliyet fiyatı ve işletme karı sınırları içinde satın alır. Burada ortada yalnız B ülkesindeki ithalatçı ajanın bu evsaftaki malı almak isteğine dair ve yasal olarak bağlayıcılığı olan bir satın alma sözü ve Katılım bankasına vaadi vardır.

Bu şartlar çerçevesinde Katılım bankası A ülkesindeki ihracatçıdan malı alır, B ülkesindeki ithalatçıya satar. İthalatçı, banka ile anlaştığı bir ödeme planına göre parayı ödemeye başlar (Özsoy,2012:63).

Mudarabanın temel özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Sermaye sahibi olan kişi ile emeğini bilgi ve tecrübesini ortaya koyan kişinin kara ortak olmalarıdır,
- Tarafları kar payı gelirlerinin miktarı önceden belirli olmaması, elde edilecek karın taraflar arasında önceden belirlenmiş bir oranda bölünmesi,
- Zararın tamamen sermayedara ait olması,
- Sermayenin emeğini koyan tarafından yönetilmesi,
- Sermayedarın ise sadece denetim yetkisine sahip olmasıdır.(Akgüç,1992:130)

2.2.3 Muşareke

Muşarekeye İslam hukukunda *şirket-i inan* denmektedir. Mudarebe akdinde bir taraftan sermaye, diğer taraftan emek konurken; Muşareke de taraflar işe hem emek hem sermayeleriyle beraber koyulurlar. Muşareke de ortaklığa katılanlardan bir veya birkaçının işi yapmasıyla ortaklardan her biri, işin yapılmasına katılmayanlar da dahil, kara önceden üzerinde anlaştıkları oranda hak kazanırlar. Karın belirlenmesinde tarafların rızaları esastır. Yani sermayeler eşit olduğu halde kar payları farklı olabilir. Veya tersine, sermayeler farklı olduğu halde kar payları eşit olabilir.

Bu farklılık ortaklığa katılanlardan bazılarının işi daha fazla yapmaları veya daha kabiliyetli olabilmelerinden dolayıdır. Hanefî ve Hanbelî mezheplerinin kabul ettiği bu

görüşün aksine Şafî ve Malikî mezhepleri, tarafların, kar sermayeye tabi olduğu için, sermayeleriyle orantılı olarak kardan pay almaları gerektiğini savunurlar (Özsoy,2012:64).

Katılım bankaları ise, Muşareke metoduyla bankadan fon alan ortakların, şirketin işlerinin yürütülmesinde daha fazla emekleri geçmesi sebebiyle sermayelerine oranla daha fazla kar payı almalarını kabul ederek Hanefî ve Hanbelî mezheplerinin görüşlerini uygulama yoluna gitmişlerdir.

Muşareke finans yöntemi şöyle uygulanır ve yürütülür: Katılım bankası, ortağı durumundaki müşterisi tarafından istenilen sermayenin bir kısmını sağlama sorumluluğunu üzerine alır. Müşteri ise kendi malî imkânları ve projenin özelliğine uygun olarak proje sermayesinin geri kalanını sağlar. Müşteri kendi uzmanlığı nedeniyle istenilen ve alınan malî yardımın idare, denetim ve gözetiminin sorumluluğunu üzerine alır. Bu sorumlulukların müşterinin üzerine kalması ona kardan daha fazla pay alma hakkını kazandırır. Bu yöntemde net gelir taraflar (banka ve ortak-müşteri) arasında şöyle dağılır: Ortaklardan birisi olan müşteri yaptığı iş ve uzmanlığı nedeniyle bir pay alır. Gelirin geri kalanı yatırıma malî katkısı bulunan iki ortak arasında, iştirak paylarıyla orantılı olarak dağıtılır.

Zarar vukuunda ise, zarar tarafların ortaklıktaki sermaye paylarıyla orantılı olarak dağıtılır. Müşteri ilave bir zarara maruz bırakılamaz. Muşareke yöntemi genellikle sanayinin finansmanında kullanılır. Teçhizat ve makine sağlanmasında Muşareke yöntemi başarıyla uygulanabilir. Bu yöntem ticaretin finansmanında da kullanılabilir.

2.2.4 Muşareke-i Mutenakısa

Yeni bir finansman tekniğidir. Muşarekenin bu türü, finansman yöntemi olarak, bankanın müşterisiyle muşareke akdini kurmasından ve projenin gelir sağlamaya başlamasından sonra uygulanır. Bu yöntem şu şekilde uygulanır:

Bir projeyi (mesela bir gayrimenkul alımı) desteklemek için banka ve müşterinin ortaklıktaki payları belirlenir ve taraflar iştirakleri oranında kardan pay alır. Buraya kadar normal muşareke hükümleri uygulanır.

Bundan sonra, eğer müşteri bu mülke sahip olmak istiyorsa yıllık olarak banka hisselerini talep eder ve böylece bankanın ortaklıktaki hissesi gittikçe azalır. Ortaklıktaki hissesi gittikçe azalan bankanın gelirdeki payı da buna orantılı olarak gittikçe azalır. Böylece müşteri giderek gayrimenkulün sahibi olur. Yöntemin bu ikinci basamağı, bir malı müşteriye taksitlerle satmaya benzemektedir. Bu yöntem Ürdün Katılım bankası tarafından başarıyla kullanılmaktadır (Özsoy,2012:64).

2.2.5 İcara

Uzun vadeli bir finansman yöntemi olarak kabul edilen icara da faizsiz bankanın müşterinin talep ettiği ekipman, bina v.b. mülkün anlaşmaya varılan kira bedelleri karşılığında finanse edilmesi söz konusudur .Faizsiz bankalar bugün leasing de denilen kiralama yoluyla da müşterilerine fon kullanırlırlar. Kiralama usulünün günümüzde gittikçe önem kazandığı bilinmektedir. Kiralama, daha çok orta ve uzun vadeli bir finansman metodudur. Kiralama, kiraya veren ile kiralayan arasındaki anlaşma üzerine kurulmaktadır.

Anlaşmada kiranın bedeli ve süresi belirtilmelidir. Kiralanan malın mülkiyeti malın sahibi olan faizsiz bankadır. Kiralayan müşteri maldan faydalanmaktadır. Buna karşılık bir kira bedeli ödemektedir. Kiralama müddeti malın kullanılabilirlik ölçüsüne göre 5 ila 15 yıllık olarak değişebilir. Menkul ve gayrimenkul finansmanında kullanabilen kiralama yöntemi, günümüz ekonomilerinde daha çok modern teknolojiye daha kolay yollarla sahip olabilmek amacıyla kullanılmaktadır. Mesela faizsiz banka bir gayrimenkulü, bir tezgâhı müşterisine kiraya verebileceği gibi, modern teknolojinin yeni bir ürününü, mesela bir bilgisayarı müşterisine verebilir. Normal olarak kendi imkanlarıyla bilgisayara sahip olmayan müşteri böylece kolay ve ucuz bir şekilde bilgisayarı elde etmiş olmaktadır(Özsoy,2012:43).

İcara leasing uygulamalarına çok benzemekle birlikte, kiraya verilen malın kullanılması şartını öne sürmesi bakımından farklılık arz etmektedir. Ancak ekonomik açıdan faizsiz bankaların icara uygulamalarının, İslam ülkeleri dahil dünyanın dört bir yanında uzun zamandır mevcut olan leasing işletmelerinin faizli ve risksiz faaliyetlerinden farklı olmadığı da ileri sürülmektedir.

2.2.6 Selem Veya Selef

İran'da üretimin finansmanında kullanılan bir yöntemdir. Banka peşin ödeme yaparak gelecekte üretilecek olan malı satın alır. Genellikle bir yıl vadeli olan bu işlemde banka malın fizikî mülkiyetini eline geçirmeden satamaz ve malın fiyatı piyasa fiyatını aşamaz. İran'da müzaraa ve müsakat yöntemleri de kullanılmaktadır (Özsoy,2012:67).

2.2.7 Karz-ı Hasen

Faizsiz bankalar belirtilen yöntemlerin dışında kar amacı gütmeksizin üretim dışı krediler de vermektedirler. Sosyal kredi olarak da nitelenen bu krediye karz-ı hasen denilmektedir. Bu yöntemde insani yardım ve refah gibi gayelere matuf olarak bir mukavele altında ihtiyaç sahibine faizsiz olarak borç vermek şeklindedir. Geri ödemeler iki tarafın anlaştığı bir dönem boyunca yapılmaktadır. Faizsiz banka bu işlem sonunda herhangi bir getiri elde etmemektedir.

Bu tür fonlar evlenme, hastalık, çocukların eğitim ve öğretimi ve olağanüstü bazı hallerde verildiği gibi küçük sanayi erbabının projelerini başlatmak için de verilmektedir. Karşılığı ya cari hesaplardan ya da faizsiz bankanın kendi sermayesinden temin edilen bu fonları kullanan ihtiyaç sahipleri meşru sebeplerle borçlarını ödeyemeyecek duruma düşerlerse söz konusu borç, bankanın sosyal fonundan karşılanmaktadır(Özsoy,2010:134).

2.2.8 Tevarruk

Tavarruk, Faizsiz Bankacılık Kurumları tarafından özellikle atıl fonlarını değerlendirmek adına kullanılan bir finansman şeklidir. Buna göre bankalar atıl fonlarını değerlendirmek için aşağıdaki yöntemi izlemektedirler.

Faizsiz Bankacılık yapan bir banka, faizli veya faizsiz çalışan başka bir banka hesabında mevduat depo eder. Birinci banka ikinci bankadan kendi nam ve hesabına emtia alması siparişini verir. Bu banka müşterisi adına organize olmuş bir borsadan

emtia alımı gerçekleştirir (Örneğin, Londra Metal Borsası) İkinci banka, müşterisinin adına tuttuğu emtianın kendisine vadeli ve karlı şekilde satılmasını talep eder. İkinci banka mülkiyetine aldığı emtiayı dilerse kendi nezdinde tutar dilerse de ikinci el piyasada satar. Böylece bankalar arasında emtia ticaretinin izi kalmaz, arada sadece vadeli plasman ilişkisi kalmış olur(Özsoy,2010:130).

2.2.9 Müzaraa ve Musakat

Müzaraa özellikle tarımsal alanlarda kurulan bir ortaklık tipidir. Sermaye olarak bir taraf arazisini diğer taraf da iş gücünü koymaktadır. Bu açıdan mudarabaya benzemektedir. Yapılan tarımsal faaliyetten sağlanan kar veya ürün ortaklar arasında önceden belirlenmiş bir oranda paylaşılmaktadır.

Musakat da tarımsal alanda kurulan bir ortaklık tipidir. Genellikle bu tür ortaklıkta bir meyvelik söz konusudur. Taraflardan biri meyve ağaçlarını sermaye olarak koymakta diğer taraf da ağaçların bakımını ve meyvelerin toplanmasını üstlenmektedir. Elde edilen kar veya ürün, yine tarafların aralarında anlaştıkları oranda bölüşülmektedir(Şekerci,2001:56).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKALARI TARAFINDAN FAİZSİZ FON KULLANDIRMADA KULLANILAN ÜRÜNLER

3.1 DOĞRUDAN FİNANSAL DESTEKLERDE KULLANILAN ÜRÜNLER

3.1.1 Kurumsal Finansman Desteği

Özel finans kurumları ile fon kullanacak işletme arasında imzalanacak sözleşme dâhilinde işletmenin ihtiyaç duyduğu her türlü emtia, gayri menkul ve hizmet bedelinin işletme adına satıcıya ödenmesi, bunun karşılığında işletmenin borçlandırılması işlemidir. Bu yöntemle kullanılacak fonlar karşılığında teminat alınması ve alım satıma ilişkin belgenin bir suretinin özel finans kurumlarınca muhafaza edilmesi zorunludur.

3.1.2 Kar-Zarar Ortaklığı

Bu finansman yönteminde iki alternatif söz konusudur;

- Banka, karlı ve verimli bulduğu projenin bütün masraflarını karşılar. Finanse edilen projede, sermayenin sahibi bankadır. Fon kullanan müşteri ise, emeğini ve projedeki tecrübesini ortaya koyar. Bu sistemden daha çok proje bazındaki ticari teşebbüslerin finansmanında yararlanır. Elde edilen kar, önceden belirlenen oranlarda, banka ve müşteri arasında paylaşılır.
- Taraflar projeye hem emek, hem de sermayeleri ile ortak olurlar. Banka, sermayenin bir kısmını sağlar. Müşteri de kendi mali imkanı ve projenin özelliğine uygun olarak, proje için gerekli sermayenin kalanını temin eder. Proje bitiminde müşteri yaptığı iş ve uzmanlığı karşılığında kardan pay alır.(Türkiye Finans Kar Zarar Ortaklığı,2014)

3.1.3 Finansal Kiralama-Leasing

Katılım bankaları bugün leasing de denilen kiralama yoluyla da müşterilerine fon kullandırır. Kiralama usulünün günümüzde gittikçe önem kazandığı bilinmektedir. Kiralama, daha çok orta ve uzun vadeli bir finansman metodudur.

Kiralama, kiraya veren ile kiralayan arasındaki anlaşma üzerine kurulur. Akid de kiranın bedeli ve süresi belirtilmelidir. Kiralanan malın mülkiyeti malın sahibi olan Katılım bankasıdır. Kiralayan müşteri maldan faydalanır. Buna karşılık bir kira bedeli öder. Kiralama müddeti malın kullanılabilirlik ölçüsüne göre 5-15 yılları arasında değişebilir.

Menkul ve gayrimenkul değerlerin finansmanında kullanılabilen kiralama yöntemi, günümüz ekonomilerinde daha çok modern teknolojiye daha kolay yollarla sahip olabilmek amacıyla kullanılmaktadır. Mesela Katılım bankası bir gayrimenkulü, bir tezgahı müşterisine kiraya verebileceği gibi, modern teknolojinin yeni bir ürününü, mesela bir bilgisayarı müşterisine kiraya verebilir. Normal olarak kendi imkanlarıyla bilgisayara sahip olamayan müşteri böylece kolay ve ucuz bir şekilde bilgisayarı elde etmiş olur.

ABD’de 1950’lerde orta vadeli finansman ihtiyacının karşılanması düşüncesinden doğan leasing sistemi İslam toplumlarında asırlar boyu bir finansman metodu uygulanmış, İslam hukuk eserlerinde bu yöntemin kullanılış esasları çok ince detaylarıyla yer almıştır (Özsoy,2012:66).

3.1.4 Mal Karşılığı Vesaikin Finansmanı

Dış ticaret ve kambiyo mevzuatı çerçevesinde, ÖFK ile fon kullanan gerçek ve tüzel kişi arasında düzenlenen bir sözleşmeye istinaden, mal karşılığı vesaikin, ÖFK tarafından peşin satın alınması ve vadeli olarak fon kullanana daha yüksek bir fiyattan satılmasıdır. Bu yöntemle gerçekleştirilen finansmanda da bir malı temsil eden vesaik karşılığında kredi kullandırılır.

3.1.5 Döviz Endeksli Finansal Destekler

Döviz endeksli finansal destekler, TL bazında ve bir yıl vadeli ve daha uzun vadeli kullandırılan, ancak geri ödemeleri ve kar oranı döviz endeksli desteklerdir ve ihracat taahhüdü içermeyen finansal desteklerdir. Döviz endeksli finansal desteklerin en önemli avantajı; farklı sektörlerle göre kullanım alanının ve farklı vade yapılarının sahip olmasıdır. DEFD, kar oranı ve kur artışı üzerinden %5 oranında B.S.M.V.'den oluşmaktadır. (T.F.DEK ,2014)

Avantajlar:

- Sabit maliyetli finansman sağlanması,
- Ödemesiz dönem ve ara ödemeler,
- Değişken tarihlerde, firma talebine göre ve ürün cinsine göre vade imkanları sağlanması,
- TL, döviz ya da döviz endeksli olarak kullanabilme imkanı sağlanması,
- 36 aya varan taksit imkanı sağlanması,
- Çapraz ürün kullanımına göre düşük kar uygulaması.

3.2 DOLAYLI FİNANSAL DESTEKLERDE KULLANILAN ÜRÜNLER

3.2.1 Teminat Mektupları

Bankalar tarafından gerçek veya tüzel kişi müşterileri lehine resmi kurum ve kuruluşlara, diğer gerçek ve tüzel kişilere hitaben düzenlenen "bir malın teslimi, bir işin yapılabilmesi ya da bir borcun ödenmesi vb. konulardaki edimler için, belirlenen sürede ve şartlar uyarınca yerine getirileceğini, getirilmediği takdirde söz konusu taahhüt bedelinin banka tarafından kayıtsız şartsız ödeneceğini" içeren bir garanti belgesidir.

Özellik ve Avantajları Nelerdir?

- Herhangi bir konuda iş yaptırmak isteyen kişi/kuruluş ile bu işi üstlenmek isteyen kişi/kuruluş arasındaki ticari ilişkiyi banka güvencesi altına alır.

- Teminat mektubu ile müşterilerimiz, işi veya edimi üstlendikleri muhataplarına karşı banka saygınlığı ve güvenilirliğini kullanma imkanına sahip olurlar. Faaliyetlerini bu şekilde yaparken sermayelerini kullanmadıkları için iş hacimlerini ve karlılıklarını arttırmış olurlar.
- Muhatap kuruluş da banka teminat mektubu ile kendini daha güvencede hisseder. İşin yerine getirilmemesi halinde taahhüdün bedelini bankadan alma güvencesine sahip olur.

Teminat Mektupları Nasıl Düzenlenebilir?

- Türk Lirası ya da yabancı para üzerinden, süreli ya da süresiz olarak düzenlenebilir.
- İşin niteliği bakımından kesin, geçici, avans veya özel metinli olabilir.
- Konusu bakımından mal alımı, bayilik teminatı, taahhüt işleri, gümrük, mahkeme, vergi dairesi işlemleri vb. konularla ilgili düzenlenebilir.

(T.F.Teminat Mektupları ,2014)

3.2.1 Referans Mektupları

Referans Mektupları, genellikle inşaat ve taahhüt işleriyle uğraşan kredili müşterilere yönelik olarak, katılım bankası nezdinde ki kredibilitésinin ortaya konması amacıyla TL veya yabancı para olarak düzenlenebilmektedir. Referans Mektupları, resmi veya özel bir kuruma karşı yükümlülük altına girmiş olan işletmenizin kredibilitésinin, muhatap kurum tarafından değerlendirilebilmesini sağlamak amacıyla katılım bankaları tarafından tanzim edilerek işletmelere teslim edilmektedir.(Bk: Ek:1)

3.2.2 Eximbank Teminat Mektupları

İhracata yönelik mal üreten imalatçı ve ihracatçı şirketlerin, Eximbank'tan doğrudan temin edecekleri krediler ile Türk Eximbank tarafından, geçmiş takvim yılında ihracat performansı belirli bir meblağın üzerinde olan firmalara, ihracatın finansmanı amacıyla kullanılan kredilerin teminatını teşkil etmek üzere adı geçen kuruluşa hitaben düzenlenen azami 18 ay vadeli teminat mektubu türüdür.

3.3 DIŞ TİCARETİN FİNANSMANI İLE İLGİLİ ÜRÜNLER

3.3.1 Akreditif ve Türleri

Akreditif, taraflara daha fazla güvenlik sağlayan bir dış ticaret ödeme türüdür. Başka bir deyiŐle, yabancı bir muhabir banka aracılığıyla, satıcı (lehdar) lehine alıcının (akreditif amiri) talimatı üzerine banka tarafından düzenlenen koŐullu bir ödeme emridir. Lehdar, akreditifi aldıktan sonra, taahhüt edilen malların sevkiyatını gerçekleştirir ve tam anlamıyla uyan belgeleri muhabir bankaya ibraz eder ve kredi tutarını talep eder. Akreditif, ödeme uyan belgelerin ibrazına karşılık gerçekteŐecek şekilde vesaikin ibrazında ödenebilen akreditifya da belirli bir vade tarihinde gerçekteŐecek şekilde vadeli ödeme akreditifya da amir banka veya muhabir banka tarafından kabul edilen bir kambiyo senedinin vadesinde gerçekteŐecek şekilde (kabul kredisi) düzenlenebilir. Akreditif mekanizmasında, muhabir banka, amir bankanın ve böylece bunu teyit eden banka haline getiren akreditif amirinin riskini taahhüt edebilir.

Katılım bankalarında akreditif türleri Şu şekildedir;

Kabili Rücu Akreditif

Kabili rücu akreditif, ihracatçının onayı olmadan ithalatçı tarafından herhangi bir zamanda tadil edilebilir ya da iptal edilebilir. Bu seçenek sık kullanılmamaktadır, çünkü ihracatçı için çok az koruma mevcuttur. UCP Kurallarına göre, aksi belirtilmediği sürece tüm akreditifler gayri kabili rücutur.

Gayri Kabili Rücu Akreditif

Gayri kabili rücu akreditif sadece tüm tarafların onayı ile deęiŐtirilebilir ya da iptal edilebilir. Satıcı, ödeme almak için kredinin Şart ve koşullarına uymak zorundadır.

Teyitli Akreditif

Bazı durumlarda, ihracatçılar, kredinin başka bir banka tarafından (genellikle kendi ülkelerindeki bir banka) teyit edilmesini talep edebilirler. Eğer bir banka bir krediye teyidini eklerse, kredinin Şart ve koşullarına uyulması halinde ödemek zorunda

olduğu anlamına gelir. Amir banka ya da ülke temerrüde dŖse bile bu ödeme zorunluluğu devam eder.

Teyitsiz Akreditif

İhbar bankası, gelecek bir tarihte ödeme için sorumluluk kabul etme ya da ödeme yapma konusunda taahhüdünü eklemeden fakat doğruluğunu teyit ederek, doğrudan ihracatya teyitsiz bir akreditif iletir.

Görüldüğünde denecek Akreditif

Amir banka ve teyit eden banka, tanınan süre içinde uyan belgelerin ibrazına ve diğer uygulanabilir Ŗart ve koŖulların yerine getirilmesine bağlı olarak, lehdara (ihracatya) derhal ödeme yapmaya dair (görüldüğünde) gayri kabili rücu yükümlülüğü alıcı adına üstlenir.

Vadeli deme Akreditifi

Amir banka ve teyit eden banka, akreditifin geçerlilik süresi içinde uyan belgelerin ibrazına bağlı olarak bir vadeli ödeme akreditifi çerçevesinde belirli bir daha sonraki tarihte (rneğin, sevkiyat tarihinden sonra 180 gün) deme yapma taahhüdü verir. Bu itibarla, vade tarihi krediden temiz olmalıdır. Bu Ŗekilde ihracat ithalatya ödeme yapması için süre verir.

Ciro ve Devredilebilir Akreditif

Ciro ve devir ile elveriŖli akreditif çerçevesinde, ihracat, gerekli belgelerin ibrazı üzerine aracı bankadan bir avans ödemesi alır. Eğer aracı banka teyit eden banka olarak hareket etmezse, amir bankadan teminatın alınmaması halinde ihracatdan yardım isteme hakkına sahiptir.

Devredilebilir Akreditif

Bu normal olarak ihracatının malları tedarik etmemesi ve kredi çerçevesindeki sorumluluklarının tümünü ya da bir kısmını tedarikçilere devretmek istemesi halinde kullanılır. Devredilebilir bir kredi ile, ilk lehdar, akreditifin kısmen ya da tamamen nihai

tedarikçiye (ikinci lehdar) devredilmesine dair devreden bankaya emir verme seçeneğine sahiptir.

Kırmızı Şartlı Akreditif

Bu, sevkiyattan önce ihracatçının avans ödemesi almasını sağlar. İhracatçının malları sevk etme ve akreditifin şart ve koşullarına uygun olarak belgeleri ibraz etme taahhüdünü teyit eden sertifika karşılığında sunulur.

Yeşil Şartlı Akreditif

Kırmızı Şartlı Akreditife benzer bir şekilde, fakat sevk öncesi finansmanına ek olarak, ihracatçı, masraflar alıcıya ait olmak üzere sevkiyat limanında depolama olanakları da alır. İhracatçı genellikle diğer belgelere ek olarak bir antrepo makbuzu ibraz eder.

Döner Akreditif

Döner akreditif normal olarak aynı malların sevkiyatının aynı ithalatçıya yapılması halinde kullanılır. Uzun bir süre boyunca birden fazla sevkiyatı kapsayan Tek Akreditiftir. Her bir ayrı sevkiyat için yeni bir akreditif düzenlemek yerine, alıcı, değer olarak (sona erdiğinde yenilenen sabit bir tutar mevcuttur) ya da zaman olarak (hafta, ay ya da yıl gibi sabit taksitlerde bir tutar mevcuttur) döner bir akreditif tesis eder. İki türde zaman olarak döner akreditif vardır. Birincisi, belirli bir sürede kullanılmayan toplamın bir sonraki sürede kullanılmak üzere devrettiği kümülatif türdür. İkincisi ise devredilmeyen kümülatif olan türdür(Kuveyttürk Akreditifler ;2014).

3.3.2 Garanti Mektupları/Harici Garantiler

Garanti mektupları ve kontrgarantiler bir tarafın (garanti veren) diğer bir tarafa (garanti edilen) belli bir ödemenin, işin veya yükümlülüğün yine belirtilen şartlar ve zaman limiti içerisinde yerine getirileceğini taahhüt ettiği belgelerdir. Garanti mektupları, garanti eden tarafından doğrudan doğruya garanti lehtarına adına düzenlenebilir; ancak bu durumda taraflar arasındaki güven ve garantörün kredibilitésinin bir sorun olabileceği açıktır. İş dünyasında garanti mektupları, genellikle

garantörün riskini üstlenen bir banka tarafından garanti lehtarına hitaben düzenlenir. Taahhüt edilen işin yerine getirilmemesi halinde garanti lehtarı tazmin talebini garanti mektubunu açan bankaya iletir, lehtarın tazmin talebini karşılayan banka ise garanti amirini (garantör) borçlandırır.

Garanti mektupları yurtdışındaki bir lehtara hitaben de açılabilir. Bu durumda garanti amirinin yurtiçinde bulunan bankası, yurtdışındaki muhabir bankasına hitaben bir kontrgaranti düzenleyerek bu bankadan asıl lehtar adına yeni bir garanti mektubunun hazırlanmasını isteyebilir. Başka bir ifadeyle bir taahhüt zinciri halinde, kontrgarantiyi açan banka garanti amirinin, yurtdışı muhabir banka ise kontrgarantiyi açan bankanın riskini üstlenirler. Teminat mektupları ve kontrgarantiler iç ve dış ticaret faaliyetlerinde yaygın olarak kullanılır.

3.3.3 Kabul/Aval Finansman Teknikleri

İthalatçı firmaların ihracatçı tarafından keşide edilen poliçeyi kabul ederek, mallara ödeme yapmadan sahip olmasına olanak veren bir finansman türüdür. İhracatçıya ödeme, poliçe vadesinde yapılır. Firmalar açısından ödemelerin banka garantisi altına alınmış olması, dış ticaret işlemlerinde esneklik ve güven sağlar(Kuveyt Türk Kabul Aval Kredileri,2014).

İhracatçı firmalar, söz konusu poliçelere ithalatçının bankası tarafından aval verilmesi durumunda, poliçeleri herhangi bir bankada iskonto ettirerek erken tahsil yoluna gidebilir. Kabul edilmiş ve banka aracılığı ile aval verilmiş poliçelerin ihracatçıya geri gönderilmesi durumunda, ödeme vadesinde poliçe aslının ibrazı şarttır Ayrıca ithalatçı firmalar ithal edecekleri malları eksiksiz ve uygun bir şekilde satın almayı garanti etmiş olur(Asya Bank Aval Poliçeler,2014)

Aval işlemleri, bilhassa borç-alacak ilişkisinin bir poliçe veya bonoya bağlandığı vadeli dış ticaret faaliyetlerinde önem kazanır. Muteber bir bankanın ödeme garantisini taşıyan kambiyo senetleri, alacaklısına tahsilat güvencesi verdiği gibi kolaylıkla iskonto edilebilir bir enstrüman olması itibariyle de erken finansman imkanı sağlayabilmektedir

3.4 BİREYSEL FİNANSMANDA KULLANILAN ÜRÜNLER

3.4.1 Konut Finansmanı

Müşterinin satın almak istediği gayrimenkulün Banka tarafından satın alınıp, istenilen vadeye göre üzerine kar payı ilave edilerek, müşteriye satılması işlemidir. Artan taksitli konut finansmanı, azalan taksitli konut finansmanı, ara ödemeli konut finansmanı, ertelenebilen konut finansmanı ve gurbetçi konut finansmanı olmak üzere çeşitli fon kullandırma yöntemleri mevcuttur.

3.4.2 Taşıt Finansmanı

Ticari ya da sınai faaliyetlerin finanse edilmesi amacını taşımayan, kişisel ya da hane halkı gereksinimlerini gidermeye yönelik malları temin edebilmeleri için, gerçek kişilere kullandırılan finansman desteğidir. Piyasa şartlarının uygun olması koşuluyla, müşterinin ihtiyacı olan tüketim malının Banka tarafından alınarak, müşteriye istenilen vadeye uygun kar ilave edilerek satılması şeklinde kullandırılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KATILIM BANKALARINDAKİ FAİZSİZ FON KULLANDIRMA YÖNTEMLERİNİN VE BANKA REZERVLERİNİN ÇOKLU REGRESSION ANALİZİ İLE TÜRK EKONOMİSİNE KATKILARININ ANALİZ EDİLMESİ

Faaliyete başladığı 1985 yılından günümüze kadar geçen sürede Katılım Bankalarının ülke ekonomisine sağladığı genel katkılar kısaca şöyle sıralanabilir:

- ***Yeni Finansman Metotları:*** Katılım Bankaları tarafından faizsiz anlayış çerçevesinde fonların toplanması ve kullanılması, yeni finans metotlarını bankacılık sektörüne kazandırmıştır.
- ***Yeni Müşteriler:*** Her ne kadar istenilen ve beklenen düzeyde olmasa da Katılım Bankaları, faize duyarlı ve klasik bankalara mesafeli önemli fon sahipleri ve kullanıcılarını müşteri olarak sektöre kazandırmıştır.
- ***Kaynakların Etkin Kullanımı:*** Katılım Bankalarının topladıkları fonlar proje bazında kullanıldığından, proje esasına dayanmayan fon talepleri cevap bulamamakta, dolayısıyla kaynaklar daha verimli ve etkin kullanılmaktadır.
- ***Atıl Fonların Reel Ekonomiye Kazandırılması:*** Katılım Bankaları, faize dayalı bankacılık faaliyeti yürüten kurumlardan uzak duran fon sahiplerinin ellerindeki atıl fonların bir kısmını reel ekonomiye kazandırmıştır. Katılım bankaları, ticaret ve sanayi kesimine nakit kredi yerine, yasal mevzuatın öngördüğü teknikler vasıtasıyla finansman desteği sağlamaktadır. Katılım bankaları, bu finansman teknikleri yoluyla sadece üretime ve katma değer artırıcı üretken sınaî, ticari ve sabit sermaye yatırım şeklindeki reel ekonomiye fonlarını kullanmaktadır. Kullanılan fonlar üretim ve ticarî alan dışına yani spekülâtif alanlara kaymadığından, kullanılan fonların geri dönmeme riski de düşük olmaktadır. Klasik bankacılıkta geri dönmeyen alacaklar problemiyle karşılaşma oranının bir hayli düşük olması, Katılım Bankalarının

kullandığı fonlarda kaynak israfının söz konusu olmaması sonucunu doğurmaktadır. Katılım bankacılığı sektörünün sosyal sorumluluğu, sadece varlık bazlı reel ekonomi içindeki direkt yatırımlardır. Bu tip bankalar, gerçek olmayan paradan ve spekülasyonlardan sakınmaktadır.

4.1 KATILIM BANKALARININ FON KULLANDIRMA YÖNTEMLERİNDEKİ ARTIŞIN VE REZERVLERİNDEKİ ARTIŞIN MİLLİ GELİRE ETKİSİ

Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve T.C. Merkez Bankası elektronik veri dağıtım sisteminden ulaşılan veriler ile çoklu regresyon analizi yapılarak milli gelire yansımaları şu şekildedir;

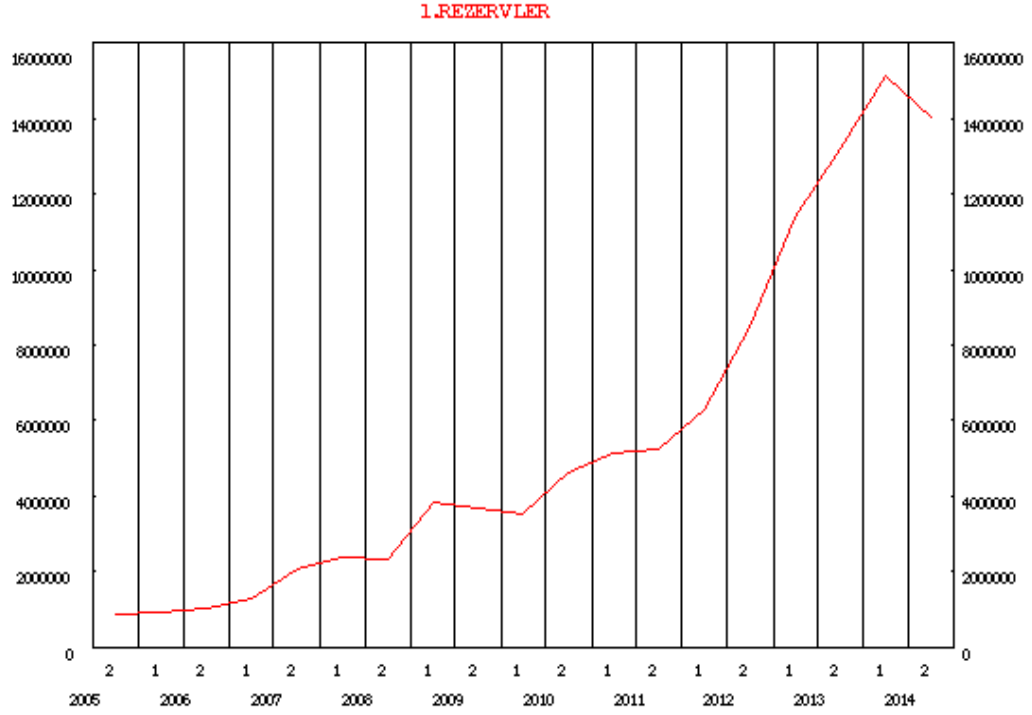
4.1.1 Katılım Bankalarının Rezervleri

Tablo 2: Katılım Bankalarının Rezervleri:

2005S2	891.170 ₺
2006S1	934.613 ₺
2006S2	103.1642 ₺
2007S1	1.307.676 ₺
2007S2	2.061.858 ₺
2008S1	2.403.760 ₺
2008S2	2.343.231 ₺
2009S1	3.845.064 ₺
2009S2	3.688.101 ₺
2010S1	3.528.100 ₺
2010S2	4.640.520 ₺
2011S1	5.129.294 ₺
2011S2	5.231.505 ₺
2012S1	6.278.886 ₺
2012S2	8.472.372 ₺
2013S1	11.390.479 ₺

2013S2	13.213.696 ₺
2014S1	15.130.779 ₺

Kaynak:T.C. Merkez Bankası EVDS,2014

Grafik 2: 2005 Yılı İkinci Altı Aylık Verilerinden İtibaren 2014 Yılı İkinci Yarısına Kadar Olan Katılım Bankaları Rezervleri

Kaynak:T.C. Merkez Bankası EVDS,2014

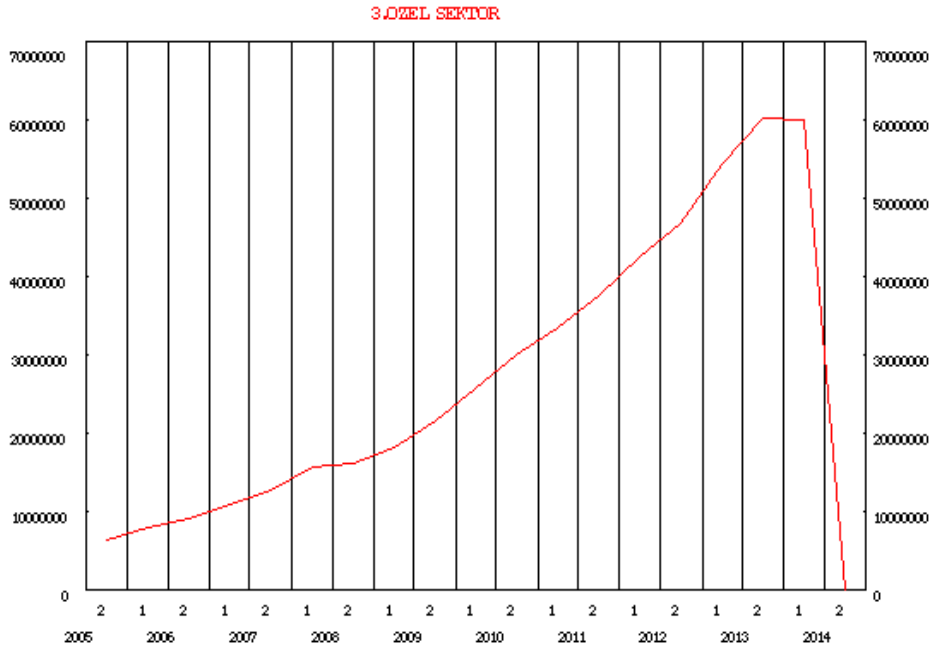
4.1.2 Katılım Bankalarının Özel Sektöre Kullandığı Krediler

Tablo 3: 2005-2014 Yılları Arasında Altışar Aylık Veriler ile Katılım Bankalarının Özel Sektöre Kullandığı Taşıt, Konut, Alışveriş vb Özel Sektör Kredileri:

2005 S2	6.431.960 ₺
2006 S1	7.980.645 ₺
2006 S2	9.172.119 ₺
2007 S1	10.894.251 ₺
2007 S2	12.802.493 ₺
2008 S1	15.595.991 ₺
2008 S2	16.212.554 ₺

2009 S1	18.062.145 ₺
2009 S2	21.630.268 ₺
2010 S1	25.616.839 ₺
2010 S2	30.086.941 ₺
2011 S1	33.357.578 ₺
2011 S2	37.427.810 ₺
2012 S1	42.529.827 ₺
2012 S2	46.870.003 ₺
2013 S1	54.428.541 ₺
2013 S2	60.312.864 ₺
2014 S1	60.055.830 ₺

Kaynak: T.C. Merkez Bankası EVDS,2014

Grafik 3: 2005 yılı ikinci altı aylık verilerinden itibaren 2014 yılı ikinci yarısına kadar olan Katılım Bankaları Özel Sektör Kredileri.

Kaynak: T.C. Merkez Bankası EVDS,2014

4.1.3 Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

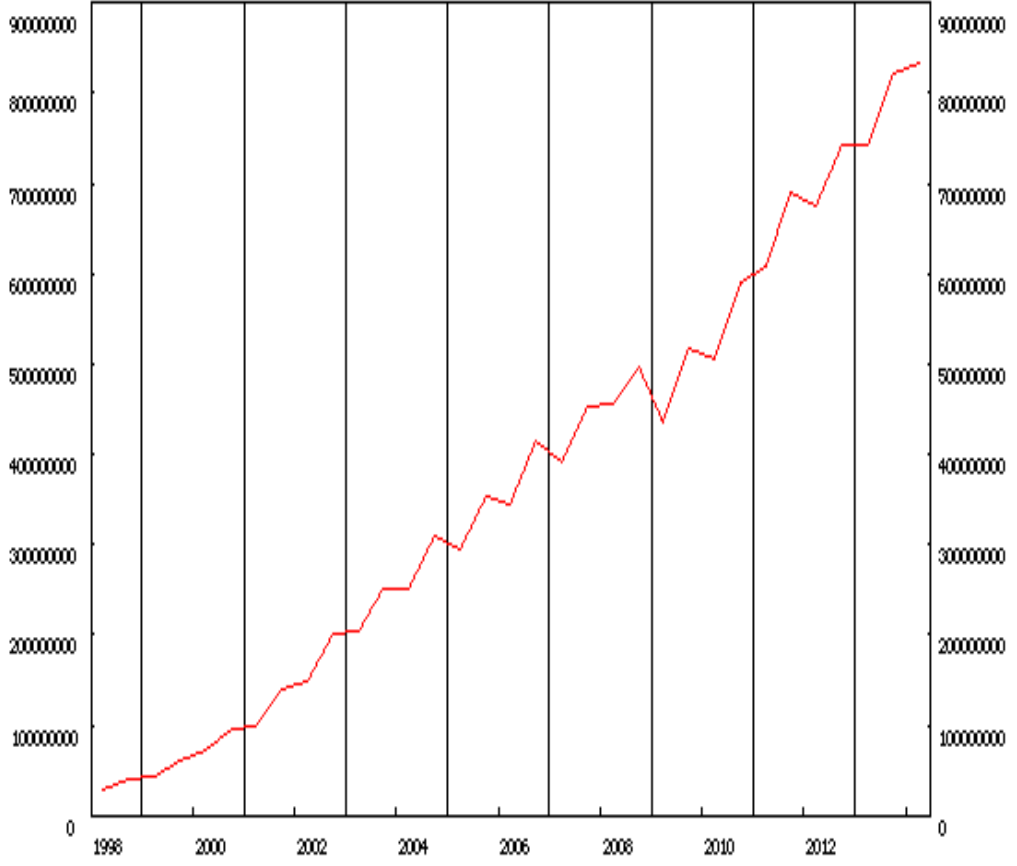
Tablo 4:2005-2014 Yılları Altışar Aylık Veriler İle GSYH

2005 S2	354.082.027 ₺
2006 S1	343.724.694 ₺
2006 S2	414.666.091 ₺
2007 S1	391.230.399 ₺
2007 S2	451.948.022 ₺
2008 S1	454.969.087 ₺
2008 S2	495.565.163 ₺
2009 S1	436.497.889 ₺
2009 S2	516.060.689 ₺
2010 S1	507.022.885 ₺
2010 S2	591.776.463 ₺
2011 S1	607.297.142 ₺
2011 S2	690.416.069 ₺
2012 S1	675.344.636 ₺
2012 S2	741.453.853 ₺
2013 S1	742.060.184 ₺
2013 S2	823.120.777 ₺
2014 S1	832.349.922 ₺

Kaynak: T.C. Merkez Bankası EVDS,2014

Gayri safi yurtiçi hasılanın 2005 yılı ikinci yarısından itibaren 2014 yılı ilk yarı rakamlarına grafiksel olarak bakacak olursak;

Gayri Safi Yurtici Hasila(Cari)

Grafik 4: 2005 yılı ikinci altı aylık verilerinden itibaren 2014 yılı ilk yarısına kadar olan GSYH verileri.

Kaynak: T.C. Merkez Bankası EVDS,2014

$$Y=GSYH$$

$$X_1 = \text{KATILIM BANKALARI'NIN REZERVLERİ}$$

$$X_2 = \text{KATILIM BANKLARI ÖZEL SEKTÖR KREDİLERİ}$$

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \hat{U} \quad (1)$$

$$\beta_1 = \frac{\sum y x_1 \sum x_2^2 - \sum y x_2 \sum x_1 x_2}{\sum x_1^2 \sum x_2^2 - (\sum x_1 x_2)^2} \quad (2)$$

$$\beta_2 = \frac{\sum y x_2 \sum x_1^2 - \sum y x_1 \sum x_1 x_2}{\sum x_1^2 \sum x_2^2 - (\sum x_1 x_2)^2} \quad (3)$$

$$\beta_0 = Y - (N) * \beta_1 x_1(N) - \beta_2 x_2(N) \quad (4)$$

$$\text{Log}(Y) = \beta_0 + \log(\beta_1 X^1) + \log(\beta_2 X^2) + \hat{u} \quad (5)$$

Denklemlerde kullanılan veriler çok büyük ölçekte olduğundan stabil sonuçlara ulaşma açısından denklem 5 deki gibi denklemin logaritması alınıp transformasyon işlemine tabi tutulabilir. Lakin Katılım bankalarına ait çok fazla zaman serisi olmadığı için bu işleme gerek duyulmamıştır.

Tablo 5:Denklem 1'in Eviews-6 Finansal Ekonometri Programında Yapılan Uygulama Çıktısı:

Dependent Variable: Y

Method: Least Squares

Date: 01/07/15 Time: 22:07

Sample: 1 18

Included observations: 18

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	3.06E+08	14576330	20.97949	0.0000
X1	-7.760467	5.789919	-1.340341	0.2001
X2	10.35466	1.368697	7.565338	0.0000
R-squared	0.973367	Mean dependent var		5.59E+08
Adjusted R-squared	0.969816	S.D. dependent var		1.59E+08
S.E. of regression	27588006	Akaike info criterion		37.25467
Sum squared resid	1.14E+16	Schwarz criterion		37.40307
Log likelihood	-332.2920	Hannan-Quinn criter.		37.27513
F-statistic	274.1081	Durbin-Watson stat		2.849432
Prob(F-statistic)	0.000000			

t-istatistik (c)=(20.97949)

t-istatistik (x1)=(-1.340341)

t-istatistik (x2)=(7.565338)

F-istatistik= (274.1081)

Prob(F-istatistik)=0.000000

$R^2=0.973367$

Düzeltilmiş $R^2=0.973367$

SONUÇ

Bugün dünyada faizsiz bankacılığın din farkı gözetilmeksizin bütün ülkeler tarafından ilgiyle izlendiği ve hızla yeni düzenlemelerle uygulanmaya çalışıldığı görülmektedir. İslam coğrafyasında ortaya çıkan ve halen Avrupa, ABD, Rusya ve Uzak Doğu ülkelerinde de hızla gelişerek yaygınlaşan faizsiz bankacılık, bugün 75 ülkede 300 finans kuruluşu ile kimi tahminlere göre 200 kimi tahminlere göre ise 550 milyar ABD dolarını yönetmektedir. Bunun yanı sıra 250'den fazla yatırım fonu aynı esaslara göre çalışmaktadır. Bu rakamların gittikçe yükselen bir eğilim gösterdiği gözlerden kaçmamaktadır. Nitekim faizsiz bankacılık sektörü son beş yılda ortalama % 23,5 oranında büyümüştür. Türkiye'de de 1984 yılından beri faaliyet gösteren Katılım bankaları hakkında aydın kesimimiz dâhil olmak üzere Türk kamuoyunun hala aydınlatılmadığı görülmektedir. Dünyadaki manzara ülkemizden farklı değildir. Genelde insanlar faizsiz bankacılık konusunda ne yeterli bir bilgiye sahip olabilmiş ne de bu kurumlar hakkında kesin bir yargıya varabilmiştir. Özellikle bu kurumların mevduat sahiplerine dağıttıkları kar oranlarının banka faizleri civarında seyretmesi büyük bir şüpheye ve kararsızlığa sebep olmaktadır. Diğer taraftan bu kurumların sağladıkları finansman maliyetleri ile bankaların kredi maliyetlerinin aynı seviyelerde seyretmesi benzer kuşklara yol açmaktadır.

Bu projede katılım bankalarının dünyadaki tarihsel gelişimi ele alınmış ve dünya bankacılık sektörü içerisindeki artış payına vurgu yapılmıştır. İslam ülkelerinde faizsiz bankacılık sistemlerinin ciddi artış olduğu günümüzde Türkiye Katılım bankacılığı ve faizsiz finansman sağlama metodlarının gelişimi hakkında bilgilere yer verilmiş ve fon kullandırma yöntemleri alt başlıklar halinde örneklerle ele alınmıştır. Dış ticarete faizsiz fon kullandırma yöntemleri de ele alınmış ve bu konulara da değinilmiştir. Son olarak dördüncü bölümde yapmış olduğumuz analizde 2005 yılı ikinci yarısından 2014 yılı ikinci yarısına kadar olan katılım bankalarının rezervleri, kullandırdığı fon miktarları ve milli gelir verilerinin zaman serileri, çoklu regresyon modeli kullanılarak analiz edilmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır; Katılım bankaları rezervlerindeki %1'lik bir artış milli gelirden %0.77'lik bir azalışa sebep olmaktadır. Ayrıca Katılım bankalarının özel sektöre kullandırdığı faizsiz finansman kredilerinde ki %1'lik bir artış milli gelire %1,35'lik bir artışa sebep olmaktadır. Modelin R^2 si %97 çıkmıştır buda modelin anlamlı olduğunu ve

doğru işlem yapıldığını belirtmektedir.Bu doğrultuda faizsiz fon kullandırma yöntemlerinin milli gelire artışını gözlemlediğimize göre şu bilgilere değinilmek de fayda vardır.

Türkiye’de bankacılık sektörü varlıkları son sekiz yılda 20% büyürken Katılım Bankaları ise varlıklarını bu büyümenin neredeyse 1,5 katı daha hızlı bir şekilde 33% ile büyümüştür. 2005 yılında katılım bankalarının tüm bankacılık sistemi içerisinde 2,5% olan varlıklarının oranı 2014 Eylül itibarıyla bankacılık sektörünün yüzde 5,3’üne karşılık gelmesi sonucunda Türkiye’de İslam ülkesi olmasına rağmen katılım bankacılığına ciddi katkılar verdiğini söylemek çok da doğru olmaz. Bununla birlikte 2014 yılı itibarıyla ekonomiden sorumlu bakanların açıklamaları doğrultusunda Ziraat bankası ve diğer kamu bankalarının katılım bankaları açmaları söz konusudur. Kamu katılım bankalarının kurulması ve kullanılan fonlarda ki artışın elbette ki milli gelire etkisi pozitif olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akgüç Öztin,(1992) “100 Soruda Türkiye’de Bankacılık”, Gerçek Yayınevi,İstanbul
- Akın Cihangir,(1986) “Faizsiz Bankacılık ve Kalkınma”, Kayıhan Yayınları, İstanbul
- Akyüz Osman,(2005) “Faizsiz Finans Kurumlarına Neden İhtiyaç Var?”,*Bereket Dergisi*, Albaraka Türk Yayınları,İstanbul
- Apak Sudi (1995) “Uluslararası Finansal Teknikler”, Bilim ve Teknik Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul.
- Başar ,Mehmet ve Coşkun,Metin,(2006) “Bankacılık Uygulamaları”, Anadolu Üniversitesi Yayını: Eskişehir.
- Başar Haşmet,(2002) “Katılım Bankaları Neden Mühimdir?” Bankalar Kanunu’nda Özel Hazine Ve Dış ticaret Müsteşarlığı, Türk Mali Sisteminin Temel Göstergeleri, İstanbul
- BerooğluHakan,(2009) “Nakit Yönetimi Özel Finans Kurumları Açısından Teorik ve Uygulamalı Bir Yaklaşım”Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Bilir Aybegüm,(2001)“Katılım Bankalarında Müşteri Memnuniyetinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”Yüksek Lisans Tezi,Çukurova Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Adana
- Canbaz Mustafa,(2012) “Bankacılık Giriş ve İlkeleri”, Beta Yayınevi
- Çizakça Murat,(1999)“İslam Dünyasında ve Batı’da İş Ortaklıkları Tarihi”, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul

Döndüren Hamdi,(2008) “*Osmanlı Tarihinde Bazı Faizsiz Kredi Uygulamaları ve Modern Türkiye’de Faizsiz Bankacılık Tecrübesi*” T.C. Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi, C:17, S:1.

Günel Vural,(2008) “*Bankacılık Hukukuna İlişkin Esaslar*” Legal Kitabevi, İstanbul.

<http://www.tdkterim.gov.tr>(08.11.2014)

<http://www.tkbb.org.tr>((19.10.2014)

<http://www.albarakaturk.com.tr>(21.11.2014)

<http://www.bankasya.com.tr>(25.11.2014)

http://www.bankasya.com.tr/yatirimci_iliskileri/sermaye_ve_ortaklik_yapisi.jsp(20.11.2014)

<http://www.ifk.com.tr/detay.asp?ContentID=643>(18.12.2014)

<http://www.kuveytturk.com.tr/akreditifler.aspx> (17.10.2014)

http://www.kuveytturk.com.tr/tr/Hakkimizda_Tarihce.aspx(19.11.2014)

<http://www.turkiyefinans.com.tr>(20.10.2014)

<http://www.turkiyefinans.com.tr/tr/hakkimizda/tarihce.aspx>(20.10.2014)

<http://www.eximbank.gov.tr>“Katılım Bankaları Sevk Öncesi Döviz İhracat Kredisi Uygulama Esasları”(2014)

http://www.albarakaturk.com.tr/yatirimci_iliskileri/anasayfa.aspx?SectionID=Woj5gvhLRaxGNiZV3KO%2bw%3d%3d&ContentId=10pgryqOEmacF2iconkGFA%3d%3d

Özgür Ersan,(2007) “*Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği ve Mevduat Bankaları ile Rekabet Edebilirliği*”, Doktora Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Özsoy İsmail,(2009)“*Türkiye’de Katılım Bankacılığı*”, TKBB,İstanbul

- Özsoy İsmail, (1994) “*Faiz ve Problemleri*” Nil Yayınları, İzmir.
- Özsoy İsmail, (2014) “*Katılım Bankacılığı Nedir,Ne Değildir?*” ,Yeni Ümit Dergisi,Nisan,2013
- Özsoy İsmail, (2010) “*Faizsiz Bankacılık İlkeleri ve Katılım Bankacılığı*”, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Antalya
- Özsoy İsmail,(2011) “*Türkiye'nin Yükselen Sektörü: Katılım Bankacılığı*”, İstanbul
- Özsoy İsmail, (2012) “*Türkiye'de Katılım Bankacılığı*”, TKBB,İstanbul:Haziran
- ÖztopFahri,(2006)“*Özel Finans Kurumlarının Vergilendirilmesi*” Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Özulucan, A. ,Deran ,A.(2009),“*Katılım Bankacılığı ile Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması*”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,C:1S:11 ss.85-105
- Rodoplu Cemal,(1997)“*Dünyada Faizsiz Bankacılık*”,Bereket Dergisi.C:1,S:1,İstanbul
- Türkiye Katılım Bankaları Birliği,(2005.)“*Dünyada ve Türkiye'de Faizsiz Bankacılık*”,İstanbul.
- TKBB,(2007) “*Katılım Bankacılığının Gelişim Potansiyeli Göz Kamaştırıyor*”, Dünya’da ve Türkiye’de Faizsiz Bankacılık, Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayınları, İstanbul.
- Türkmenoğlu Rüveyde Ebru,(2007)“*Katılım Bankacılığı ve Türkiye'deki Finansal Yapı*”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uçar Mustafa,(2001) “*Türkiye’de Dünyada Faizsiz Bankacılık ve Hesap Sistemleri*”, Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yayınları

EK 1: Albaraka Türk Katılım Bankası Referans Mektubu Müracaat Formu;

Tarih :

REFERANS MEKTUBU TALEP FORMU

TALEP EDEN
Önvanı :

Yetkil Kiş ve Görevi :

Telefon/Faks No ve E-posta :

V. Dairesi ve No'su/T.C. Kimlik No :

Adresi :

MUHATAP
Önvanı :

Yetkil Kiş ve Görevi :

Telefon/Faks No ve E-posta :

V. Dairesi ve No'su/T.C. Kimlik No :

Adresi :

REFERANS MEKTUBUNUN
Türü : Standart Kullanılmış Kullanılmamış

Konusu / İşin Adı :

REFERANS MEKTUBUNUN
Komisyon Tutarı / Oranı :

Teslim Edilecek Kiş / Kişiler :

Belirtmesi Uygun Görülen Diğer Hususlar :

İşbu bilgilere uygun referans mektubu düzenlenerek verilmesini rica ederiz

Müğteri Önvanı ve Yetkil İmza

ÖZGEÇMİŞ

09.02.1990 tarihinde Bilecik ilinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Vezirhan ilköğretim okulunda tamamladıktan sonra, Bilecik Anadolu Meslek lisesi Elektronik bölümüne başladı dört yıl süreli lise öğrenimi sonrasında Balıkesir Üniversitesi Edremit Meslek Yüksek Okulu Mekatronik programına başladı. Yüksekokul okuduğu dönemlerde hafta sonları Hattuşa Termal adlı tatil sitesinde representative pozisyonunda çalıştı ve devre tatil pazarlama ve satışı konusunda iki yıllık deneyim sahibi olduktan sonra yüksek okuldan başarıyla mezun oldu. Yüksekokuldan sonra dikey geçiş sınavına girerek Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi, İktisat bölümüne geçiş yaptı. Okuduğu dönemde Öz güzeller yapı inşaat firmasında finans sorumlusu olarak çalıştı ve üniversiteden Haziran 2013 yılında mezun oldu. Aynı yıl Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim dalı, Para-Banka ve Dış Ticaret programına yerleşti ve şuan da “Türk Katılım Bankacılığında Fon Kullanırma Yöntemleri” adlı yüksek lisans dönem projesi ile mezuniyet aşamasına geldi.

Hakan ARABACI